

1

2024 Suomen sovittelufoorumi ry:n julkaisu

Sovittelusanomat

SSF:n hallitus
esittäytyy

s. 3

Organisaation raamit
ja työyhteisön eettinen
käyttäytyminen

s. 10

Arkista ja ihmeellistä
naapuruutta

s. 14

Vuoden kasvatuskentän
sovittelija -palkinnot
2023 on jaettu

s. 21

Päätoimittajalta

Sovittelusanomat tarjoaa tällä kertaa tuhdin lukupaketin varhaiskasvatuksen kentältä aina vankiloiden maailmaan. Kasvatuskentällä on jälleen jaettu vuoden sovittelija palkinnot, työyhteisösovittelua tarkastellaan johdon näkökulmasta, naapuruussovittelu tuottaa tulosta ja vankiloissakin toteutuu restoratiivinen ja sovitteleva työote. Lisäksi on ilahduttavaa, että uusia sovitteluteeman julkaisujakin on jälleen luettavissa!

Suomen Sovittelufoorumin vuoden 2024 hallituksen järjestäytymiskokous pidettiin tammikuun puolivälissä ja nyt on todella laaja-alainen hallitus yhdistystämme luotsaamassa. Henkilökuvaukset lehtemme ensimmäisessä jutussa. Hetkeksi palaataan vielä vuoteen 2023 ja avataan SSF:n toimintaa – onpa paljon tapahtunut vuoden aikana ja monessa oltu mukana suomalaisen sovittelun tunnettuutta vahvistamassa.

Sovittelusanomien seuraavaa numero ilmestyy heti syyskauden alussa ja juttuja kootaan jo. Onko sinulla tekstiä tuoreesta sovitteluteeman tutkimuksesta, julkaisusta tai havaintoja käytännön sovittelutyöstä – tarjoa omaa kirjoitustasi lehtemme laittamalla sähköpostia päätoimittajalle!

Muistutus: Varmistathan jäsenpostin saamisen maksamalla vuoden 2024 jäsenmaksusi – sivulla 36 tiedot jäsenmaksuista ja jäseneduista. Hienoa, että olet mukana edistämässä sovittelun hyödyntämistä!

Maailmalta kantautuvat edelleen synkät uutiset sodista ja konflikteista arkeemme ihan päivittäin. Me sovittelijat, sovittelukentän kouluttajat ja toimijat olemme juuri nyt tärkeässä roolissa, sillä voimme sovinnon työllämme luoda toivoa ja osoittaa sovinnon mahdollisuuksia kaikissa kohtaamisissamme. Menestystä kaikille työhömmme kaikilla sovittelun osa-alueilla, kaikissa ikäryhmissä ja kaikissa ympäristöissä!

Valoisaa alkanutta vuotta ja antoisia lukuhetkiä!

Sisältö

Suomen Sovittelufoorumi ry:n hallitus 2024.....	3
Välähdyksiä Suomen Sovittelufoorumin (SSF) toiminnasta vuonna 2023.....	6
Organisaatiossa on oltava raamit, jotka rakentavat työyhteisön eettistä käyttäytymistä.....	10
Porrassalmen Urheilijat -62 ry käynnisti SporttiVerson.....	12
Arkista ja ihmeellistä naapuruutta...14	
MiniVerso toimintaa Hukanpesän päiväkodissa.....	16
Restoratiivinen ja ihmislähtöinen työote ja kohtaaminen vankilan väkivaltatyössä	18
Vuoden kasvatuskentän sovittelija -palkinnot 2023 on jaettu	21
Naapuruussovittelijat Hollannissa...25	
Julkaisuja.....	27
VERSO-ohjelman oma sovittelubiisi on nyt saanut nuotit.....	29
Sovittelijoiden vuoden 2024 Olohuoneet käynnistyvät.....	31
Lähde toukokuussa EFRJ:n kv-konferenssiin Tallinnaan!	32
Kyllä nuoret pystyvät!	33
VERSO-ohjelman uusi kouluttaja on myös kokenut Verso-aikainen	34
SSF:n jäsenenä tuet sovittelutiedon ja taidon leviämistä!	36

Suomen Sovittelufoorumi ry:n hallitus 2024

Puheenjohtaja:

Laamanni Antti Heikinheimola, OTK, VT, on yli 25 vuoden kokemus sovittelusta asianajajana sekä tuomari- ja yksityisenä sovittelijana. Hän on lontoolaisen sovitteluinstituutin Center for Effective Dispute Resolution (CEDR) vuonna 1999 akkreditoima sovittelija ja CEDR:n opettajakunnan ja sovittelijapaneelin pitkäaikainen jäsen. Hän on 2000-luvun alusta lukien kouluttanut sovittelua esimerkiksi Asianajajaliiton, oikeusministeriön ja Tuomioistuinviraston järjestämissä sovittelukoulutuksissa. Heikinheimon kirja *Rahariitojen sovittelu* (Alma Talent) julkaistiin syksyllä 2023. Lue Heikinheimon työstä lisää: <https://www.almatalent.fi/juridiikan-ja-talouden-uutiset/sovittelu-lahtee-yhteistoiminnasta-ei-vastakkainasetteluista/>

Hallituksen varsinaiset jäsenet:

Pauli Aalto-Setälä on kansanedustaja, journalisti ja ammattijohtaja, jolla on miltei 30 vuoden kokemus yritysten johtotehtävistä Nelosella, Iltalehdessä, Allerilla, Kotimaa-Yhtiöillä ja Dentsulla. Keväällä 2023 hänet valittiin eduskuntaan Varsinais-Suomesta sovitteluun Suomen suurimpia haasteita yhdessä muiden poliitikojen kanssa ja pelastamaan suurinta intohimoaan Saaristomerta. Aalto-Setälä on suorittanut EMBA-tutkinnon Aalto-yliopistossa vuonna 2012 ja saanut muutosjohtamiskoulutusta Yalen ja Stanfordin yliopistoissa. Työyhteisösovittelijaksi hän valmistui Oulun yliopistosta 2022. Pauli Aalto-Setälä on kirjoittanut viisi tietokirjaa joista viimeisimpänä *”Sovittelija – Kuinka ratkoa riitoja (työ)elämässä”* (Tammi 2022).

Olen Mikko Hautakangas, mediakulttuurin ja journalismin tutkija Kangasalta. Sovittelun pariin olen tullut tutkimustyön kautta: olemme kahdeksan vuoden ajan kehittäneet Tampereen yliopistossa sovittelujournalismin käsitettä ja vieneet sitä käytäntöön yhdessä kymmenien toimittajien kanssa. Tavoitteemme on tarjota keinoja polarisoivien aiheiden parempaan keskusteluttamiseen journalismissa ja julkisuudessa. Lisäksi toimin rikos- ja riita-asioiden vapaaehtoisena sovittelijana. Sovittelusta on siis tullut minulle työ, harrastus ja suorastaan osa identiteettiäni! Sovittelujournalismista voit lukea lisää *Sovittelujournalismin käsikirjasta* sekä Sovittelujournalistien yhdistys Sopiva ry:n sivuilta.

Jenni Kantola, FT, tutkijatohtori (johtaminen ja organisaatiotieteet), työyhteisösovittelija. Olen vaasalainen organisaatiokäyttäjymisen tutkija, joka saa pohtia niin työssään tutkijana, kouluttajana kuin sovittelijana työyhteisöjen vuorovaikutuksen kehittämistä. Kouluttauduin työyhteisösovittelijaksi Helsingin psykoterapia-instituutissa vuonna 2017 ja olen siitä lähtien toiminut työyhteisö-sovittelijana sekä päässyt kehittämään sovitteluprosesseja organisaatioihin. Koulutuksen myötä janoisin lisää tietoa ja sovitteluteemat ovat alkaneet hiljalleen hiipiä tutkimus-työhöni, parhaillaan tarkastelemme kansainvälisessä yhteistyössä, miten tekoälyä voi soveltaa konfliktien ratkaisuun ja erityisesti konfliktitaitojen kehittämiseen. Sovittelukentällä myös rikos- ja riitasovittelu ovat tulleet tutuiksi, sillä toimin vapaaehtoisringissä Pohjanmaalla. Vapaa-ajalla kehitän edelleen konfliktitaitojani perheemme teinien kanssa ja tuuletan ajatuksia lenkkipoluilla ja tanssialissa.

Pia Lappalainen TkT ja englanninopettaja, toimii suorituksen johtamisen ja työyhteisön konfliktinhallinnan dosenttina Maanpuolustuskorkeakoulussa ja suorituskäytännön johtamisen ja esihenkilöviestinnän dosenttina LUT-yliopistossa. Hän on Aallon lehtori ja Aalto University Executive Educationin senior advisor, sekä HY+:n Työyhteisösovittelun ohjelmajohtaja. Pia on tutkimuksissaan todentanut työyhteisösovittelun hyötyjä. Työyhteisökoulutuksissaan hän tarjoaa työkaluja parempaan dialogiin ja laadukkaampaan työarkeen.

Kethlin Lörincz, Master of Laws (LL.M), hankepäällikkö, Naapurussovittelun keskus, SSF. Olen toiminut vuosia rikos- ja riita-asioiden sovittelijana, naapurussovittelijana sekä konfliktinratkaisun kouluttajana. Taustaltani olen kansainväliseen oikeuteen ja humanitaariseen oikeuteen erikoistunut juristi. Lisäksi olen työskennellyt useamman vuoden Balkanilla ja Lähi-idässä kriisinhallinnan ja rauhantien parissa. Kokemukseni myötä olen nähnyt sovittelun konfliktinratkaisumenetelmänä toimivan niin ruohonjuuritason kuin myös kansainvälisissä konflikteissa. Omalla työlläni haluan olla mahdollistamassa sovittelun saavutettavuutta ja taidon levittämistä suomalaisen yhteiskuntaan sekä osaamisemme jakamista kansainvälisesti.

Eija Niitynperä työskentelee Ilmarisen kansainvälisen osaston päällikkönä. Niitynperä on suorittanut yhteiskuntatieteellisen, englanninkielisen maisteriohjelman Master's Degree Programme in Peace, Mediation and Conflict Research with developmental studies Åbo Academy Yliopiston Vaasassa. Lisäksi Eija on työskennellyt mm. Presidentti Ahtisaaren perustamassa Crises Management Initiative:ssä, Koneella sekä Royal Air Forcella. Osallistunut kansainvälisiin siviilikriisinhallintakursseihin Santahaminassa sekä syventänyt osaamistaan myös kansainvälisestä vaalitarkkailutoiminnasta, sekä EU:n ja Etyjin vaalitarkkailun periaatteista ja käytännöistä Kriisinhallintakeskuksessa. Eija kiinnostui ihmisten välisistä valtasuhteista, eri kulttuureista ja siitä miten eri kansalaisuudet, valtiot, yhteisöt, kulttuurit toimivat asuessaan englannissa työskennellen monikulttuurisessa työyhteisössä. Kiinnostus vain syveni hänen työskennellessään Amerikan Suurlähetystön konsulaatissa, ja tämän jälkeen Egyptin Suurlähetystössä. Kokemus konsulaatissa työskentely avasi mielenkiinnon työperäisen ihmiskaupan, modernin orjuuden tutkimiseen Suomessa.

Kirsi Saloranta, KTM, itsenäinen konsultti. Olen pitkän linjan strategisen viestinnän, vaikuttamisen sekä toiminnan ja palveluiden kehittämisen ammattilainen. Sovittelu on tullut tutuksi ja tärkeäksi viimeisten vuosien aikana mm. sovintotaitoja edistävän Sovinto-ohjelman ja restoratiivisen sovittelun kurssien kautta. Olen vaikuttanut sovittelukentän monipuolisesta ammattitaidosta ja restoratiivisen sovittelun ja lähestymisen voimasta erilaisten konfliktien ennalta ehkäisyssä ja ratkaisussa. Intohimoni on edistää sovittelun ja restoratiivisen ajattelun tunnettuutta ja käyttöä yhteiskunnan eri alueilla.

Pia Slögs, OTK, toimii SSF:n Kansainvälisen sovitteluhankkeen johtajana. Pia Slögs on restoratiivisen oikeuden maisteri (Univ Hull, UK) ja hän on aiemmin toiminut SSF:n Naapurussovittelun keskuksen päällikkönä. Hän on toiminut myös riita- ja rikosasioiden sovittelutyön ohjaajana ja sovittelijana ja erikoistunut lähisuhteissa tapahtuvien konfliktien sovitteluun. Hän on toiminut SSF:n hallituksen sihteerinä vuodesta 2023 lähtien. Hän on toiminut STM:n rikossovittelun neuvottelukunnan asiantuntijasihteerinä 2010-2015 ja kansainvälisen jaoston jäsenenä 2006-2015. Lisäksi Slögs on toiminut tutkijana EU-komission rahoittamassa projektissa lähisuhteiden väkivallan sovittelusta.

Käräjätuomari Mari Vanhanen on Helsingin käräjäoikeuden riita-asioiden sovittelun vastuutuomari sekä vuonna 2022 perustetun käräjäoikeuksien riitasovitteluverkoston sihteerin. Ennen käräjäoikeuteen siirtymistä Vanhanen erikoistui asianajajana laajoihin yritysten välisiin riita-asioihin oikeudenkäynti- ja välimiesmenettelyssä. Hän on opiskellut vaihtoehtoista riidanratkaisua Yhdysvalloissa, the Ohio State University Moritz College of Law:ssa. Vanhanen oli Ohion korkeimman oikeuden sovitteluosastolla keväällä 2020 ja on sovitellut Helsingin käräjäoikeuden lisäksi Ohion pääkaupungin Columbuksen syyttäjänvirastossa ja tuomioistuimissa.

Suurlähettiläs Tuula Yrjölä on toiminut Suomen Abu Dhabin-suurlähetystön päällikkönä syksystä 2023 alkaen. Yrjölä on kokenut diplomaatti, joka on toiminut Etyjin konfliktinestokeskuksen päällikkönä ja pääsihteerin sijaisena vuosina 2020–2023. Vuosina 2018–2020 Yrjölä työskenteli ulkoministeriössä *Toimivat yhteiskunnat ja opetus* -teemajohtajana. Sitä ennen hän oli kaksi vuotta Etyjin Dushanben-toimiston päällikön tehtävässä Tadžikistanissa. Ulkoasiainhallinnossa Yrjölä on toiminut mm. edustuston päällikkönä Egyptissä, kiertävänä suurlähettiläänä Keski-Aasiassa, johtotehtävissä Itä-Euroopan ja Keski-Aasian yksikössä sekä neuvonantajana EU:n laajentumisprosessiin liittyen. (Kuva: Mehrdad Bemani; lähde: <https://um.fi/ajankohtaista/>).

Asiantuntijajäsenet:

Maija Gellin, FT, KM, yhteisöpedagogi, toimii päätyönään Suomen Sovittelufoorumi ry:n VERSO-ohjelman ohjelmajohtajana. Hänellä on lähes 25 vuoden kokemus sovittelusta ja sovittelutoiminnan kouluttamisesta. Hän väitteli 2019 aiheena *Restoratiivinen lähestymistapa ja sovittelu peruskoulukontekstissa*. Ennen nykyistä tehtäväänsä hän työskenteli rikossovittelutoimiston ohjaajana ja rikossovittelijana. Gellin on jo vuosia toiminut Helsingin ja Lapin yliopistojen sekä Pohjois-Pohjanmaan kesäyliopiston kouluttajana. Kasvatus- ja opetushenkilöstön lisäksi Gellin on kouluttanut sovittelijoita riita- ja rikossovittelun puitteissa sekä eri hiippakuntien ja seurakuntien työyhteisöihin ja hän toimii yhtenä kouluttajana Helsingin yliopiston työyhteisösovittelun koulutuksessa. Hän on toteuttanut restoratiivisen sovittelun koulutuksia myös saamelaisalueella Oulun yliopiston post doc tutkijana. Gellin on European Forum for Restorative Justice – järjestön akkreditoima kouluttaja. Hän on kirjoittanut useita artikkeleita alan kotimaisiin ja kansainvälisiin julkaisuihin. Gellin on toiminut SSF:n hallituksen sihteerinä vuosina 2005-2022.

Janne Johansson, sosionomi (AMK), on toiminut päätyönään Suomen Sovittelufoorumi ry:n VERSO-ohjelman kehityspäällikkönä ja kouluttajana vuodesta 2015 lähtien. Hän on aktiivisesti mukana Restoratiivinen ja sovittelu yhteisö -koulutuksen kehitys- ja koulutustyössä. Aiemmin Johansson on toiminut rikos- ja riita-asioiden sovittelutyön ohjaajana sekä rikossovittelijana. Lisäksi hänellä on vahva kokemus lastensuojelutyöstä. Hän on kouluttanut restoratiivisen oikeuden lähtökohtia ja periaatteita myös riita- ja rikosasioiden sovittelijoiden koulutuksissa.

Yhdistyksen kokousten aikataulu 2024:

Hallituksen kokoukset: 18.1.2024 klo 17.00, etä; 20.3.2024 klo 17.00, etä; 24.4.2024 klo 17.00, jonka jälkeen kevätkokous, etä; 5.6.2024 klo 17.00, kesäkokous Helsingissä; 21.8.2024 klo 10-16 suunnittelupäivä Kulttuurikeskus Sofiassa; 23.10.2024 klo 17.00, etä; 27.11.2024 klo 17.00, jonka jälkeen syyskokous, etä

Yhdistyksen varsinaiset kokoukset:

Kevätkokous keskiviikko 24.4.2024 klo 18, etä
Syyskokous keskiviikko 27.11.2023 klo 18, etä

Välähdyksiä Suomen Sovittelufoorumin (SSF) toiminnasta vuonna 2023

TEKSTI: MAIJA GELLIN

SSF:n visiona on, että suomalainen yhteiskunta muuttuu ja vaikuttaa niin, että yksilöt ja yhteisöt käyttävät sovittelua yleisenä konfliktin ratkaisumenetelmänä. Suomen Sovittelufoorumi (SSF) edistää sovittelun käyttämistä ristiriitojen ja konfliktien ratkaisuisissa. Päämääräänsä SSF edistää tiedottamalla, vaikuttamalla, kouluttamalla ja yhteistyössä muiden sovittelun toimijoiden kanssa kokoamalla yhteen sovittelun asiantuntemusta ja osaamista. Toimintaa ja yhteistyötä kehitetään sekä kansallisesti että kansainvälisesti.

Yhdistyksen hallitus toimii sovittelun asiantuntijayhteisönä

SSF:n puheenjohtajana toimi suurlähettiläs *Pirkko Hämäläinen*. Yhdistyksen hallituksessa toimi puheenjohtajan lisäksi 10 jäsentä (suluissa sovittelun asiantuntijuusalue): *Maija Gellin* FT, KM, SSF:n VERSO-ohjelman ohjelmajohtaja (varhaiskasvatus-, kasvatus- ja opetuskentän sovittelu, työyhteisösovittelu, rikossovittelu), *Antti Heikinheimo* laamanni, SSF:n varapuheenjohtaja (tuomioistuinsovittelu), *Kethlin Lörintz* LLM, SSF:n Naapuruussovittelukeskuksen hankepäällikkö (naapuruussovittelu), *Eija Niitynperä* YTM, BBA, Manager – International services, Ilmarinen (rauhan ja konfliktin tutkimus), *Antti Pentikäinen* tutkimusprofessori Univ Georg Mason, USA (rauhansovittelu), *Kristian Rintala* sovittelija (naapuruus- ja työyhteisösovittelu, lapsikaappausten sovittelu, rikossovittelu), *Kirsi Saloranta* ohjelmajohtaja #sovinto -ohjelma, *Pia Slögs* OTK, SSF:n kansainvälisen sovittelun hankkeen johtaja (naapuruussovittelu, kv-sovittelu, lapsikaappausten sovittelu, rikossovittelu), *Andreas Uthardt* varatuomari (työyhteisösovittelu), *Tuula Yrjölä* suurlähettiläs, Director of the Conflict Prevention Centre Deputy Head of OSCE Secretariat, Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön Etyj'in päällikkö (rauhansovittelu).

Hallituksen sihteerinä toimi Pia Slögs ja yhdistyksen jäsensihteerinä Virpi Suomi. Yhdistyksen varsinais-

ten kokousten (kevätkokous ja syyskokous) lisäksi yhdistyksen hallitus kokoontui 7 kertaa. Vuoden 2023 päättyessä yhdistyksen jäsenrekisterissä oli 243 henkilöjäsentä ja 9 yhteisöjäsentä. Yhdistyksen hallituksen jäsenten ja hankkeiden työntekijöiden yhteinen strategia- ja kehittämispäivä toteutui 18.8.2023 Kulttuurikeskus Sofiassa Helsingin Kalvikinniemessä. Yhdistyksen sähköinen lehti Sovittelusanomat ilmestyi kaksoisnumerona elokuussa 2023. Yhdistyksen kotisivu löytyy osoitteesta www.sovittelu.com.

Koulutustoimintaa ja tiedottamista

Valtakunnalliset Sovittelijapäivät toteutuivat 20.-21.4.2023 sovittelijaverkoston toimiessa jälleen yhteistyötahona. Sovitteluverkosto edustaa laajasti eri sovittelun osa-alueita, vaikka ei ole virallinen yhteisö. Sovittelijapäivien suunnittelutyöryhmää veti Naapuruussovittelun keskuksen Jens Gellin yhteistyössä mm. Oikeusministeriön, Aseman Lasten, THL:n, Helsingin kaupungin sekä useiden eri yksityistoimijoiden kanssa. Jens Gellin (SSF) ja Jessica Hakala (Aseman Lapset) toimivat päivien juontajina. Lisäksi SSF:n aktiivitoimijoista ja työntekijöistä Pasi Ojala, Eeva Saarinen, Angelica Slögs, Antti Pentikäinen, Mika Koskinen, Maija Gellin, Kristian Rintala, Pia Slögs, Tuula Yrjölä ja Jens Gellin osallistuivat esiintyjinä ja työpajojen vetäjinä päivien ohjelmaan.

SSF osallistui kesäkuussa Porin Suomi Areena tapahtuman keskustelutarjaan *Sovinnollinen Suomi* 29.6.2023. Kunniapuheenjohtaja Teuri Brunilan aloitteesta haettiin ja saatiin Oikeusministeriöltä avustus kattamaan tilaisuuden osallistumis- ja järjestelykuluja. Järjestelyjä koordinoi ja tilaisuuden juonsivat Minna Mattiala-Aalto Työtehoseurasta ja professori Seppo Koskinen. Keskustelutarjan teemapaneeleihin osallistuivat SSF:n asiantuntijoina Maija Gellin, Antti Heikinheimo ja Timo Pehrman. Osallistumiseen ja järjestelyihin SSF sai Oikeusministeriöltä reilun 28 000€ avustuksen.

Yliopistoyhteistyönä toteutui restoratiivisen oikeuden ja sovitteluaiheen koulutuksia Helsingin ja Lapin yliopistoissa sekä Oulun yliopiston Giellagas Instituutissa. Näissä toteutuksissa vastuukouluttajana ja asiantuntijana toimi FT Maija Gellin. Antti Heikinheimon kirjoittaman kirja Rahariitojen sovittelu (Alma Talent) julkaistiin marraskuussa 2023. Teos on merkittävä haastavien rahariitojen sovittelun näkökulmasta, mutta antaa myös laajasti ymmärrystä sovittelun lähtökohdista ja periaatteista kaikille sovittelijoille sovittelun osa-alueesta riippumatta.

Yhteistyötä ja webinaareja

Suomen YK-liiton hallituksessa SSF:n edustajana toimi Kristian Rintala. Aseman Lapset ry:n Katusovittelu-hankkeen ohjausryhmässä SSF:n edustajana toimi Janne Johansson VERSO-ohjelmasta.

SSF:n ja #sovinto -ohjelman yhteistyönä toteutettiin 8 Olohuone-tapaamista kohderyhmänä kaikkien sovittelukentän osa-alueiden toimijat ja 4 työyhteisösovittelijoille suunnattua vertais-Olohuonetta. Olohuoneiden (7 kpl + 1 kpl Sovittelijapäivillä sovittelijoille suunnattu työpaja) osallistui yhteensä 339 henkilöä ja työyhteisösovittelijoiden vertais-Olohuoneissa (4 kpl) osallistui 125 henkilöä. Kutsujen kautta tavoitettiin Olohuoneisiin arviolta 500 yksittäistä henkilöä. Sovittelukentän toimijoille maksuttomia Olohuone-webinaareja koordinoi #sovinto-ohjelman Hanna Myllynen. Lisäksi järjestettiin #sovinto-ohjelman kanssa yhteistyössä kaksi restoratiivisen lähestymistavan ja sovittelun koulutusta Diakonissalaitoksen ja Helsingin seurakuntayhtymän työntekijöille kouluttajana Maija Gellin.

SSF:n ja #sovinto-ohjelman yhteistyönä Kirsi Saloranta, Hanna Myllynen ja Maija Gellin pitivät palaverin SITRAn toimijoiden kanssa marraskuun alussa. Palaverissa pohdittiin myönteisen keskustelukulttuurin vahvistamista ja vihapuheen ennaltaehkäisyä ns. "sovintopuheella". Yhteistyö ja asian

kehittely jatkuu alkuvuodesta 2024 toteutuvalla SITRAn henkilöstön koulutuksella, jossa Maija Gellin avaa restoratiivisen oikeuden arvoja ja periaatteita.

European Forum for Restorative -järjestön Restorative Schools -työryhmään osallistui edelleen Maija Gellin. Saman järjestön Training Committee -ryhmän toimintaa osallistuivat Jens ja Maija Gellin. Jens Gellin osallistui myös Restorative Cities -työryhmään sekä työryhmän webinaariin keväällä 2023.

Yhdistyksen toimijat osallistuivat myös aktiivisesti lähisuhdeväkivallan sovittelusta käytyyn sovitteluverkoston keskusteluun, jonka lähtökohtana oli uuden hallitusohjelman kirjaus lähisuhdeväkivallan sovittelun kieltämisestä pääosin. Keskustelun tuloksena valmisteltiin kannanotto, joka lähetettiin hallitusohjelman valmistelijoille toukokuussa 2023. Kannanoton tekstin valmisteli Jens Gellin ja sen allekirjoitti sovitteluverkoston toimijat laajasti.

SSF:n hankkeiden toiminta vuonna 2023

Vuonna 2023 SSF sai avustusta kolmeen eri hankkeeseen, joita olivat varhaiskasvatus- ja opetuskentälle suunnattu VERSO-ohjelma, Naapuruussovittelun Keskus (NSK) ja Kansainvälisen sovittelun -hanke.

VERSO-ohjelma käynnistää ja ylläpitää sovittelutoimintaa varhaiskasvatus- ja opetuskentällä

VERSO-ohjelma on toiminut SSF:n hankkeena jo vuodesta 2006 lähtien. Vuonna 2023 Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskasvatus STEA myönsi VERSO-ohjelmalle yhteensä 498 800€ avustuksen. Vuoden 2023 ohjelmassa toimi yhteensä 10 työntekijää sekä lisäksi hyödynnettiin kahta keikkakouluttajaa. VERSO-ohjelma kouluttaa suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi. VERSO-ohjelman toimintaa oli vuoden 2023 päättyessä toteutettu jo 196 paikkakunnalla eri puolilla Suomea.

Vuoden 2023 aikana varhaiskasvatusyksiköissä koulutettiin MiniVerso-toimintaa 124 koulutus-tapahtumassa eripuolella Suomea 29 eri kunnan alueella. Näistä koulutuksista 75% toteutettiin etänä. Koulutustapahtumat koostuvat toimintaa käynnistävästä ja ylläpitävästä koulutuksista, esihenkilöiden ja kasvatusalalle opiskelevien opiskelijoiden koulutuksista sekä lapsille suunnatuista nukke-teatteriesityksistä. Lähihoitaja-, lastenohjaaja- ja koulukäynnin ohjaaja -opiskelijoita koulutettiin

yhteensä 99 henkilöä 5 koulutuksessa. Toiminnan ylläpitokoulutuksia toteutettiin 38 ja ylläpidon tukitilaisuuksia, joilla tuetaan sovittelutoiminnan käynnistymistä koulutusten jälkeen, pidettiin 36. Näissä ylläpitoa edistävissä koulutuksissa oli yhteensä 927 osallistujaa. Kaikkiin MiniVerson koulutuksiin osallistui yhteensä 5705 henkilöä, joista 3114 lasta (0-6v) ja 2914 aikuista (18-79). Kahdessa kunnassa koulutettiin MiniVerso toimintaa kaikkiin kunnan varhaiskasvatustyksiköihin.

HuoltajaVerso eli Huve-tilaisuuksia pidettiin 9, niissä oli paikalla 394 huoltajaa. Neljä koulutusta oli kohdennettu koulujen oppilaiden huoltajille ja viiden tilaisuuden kohderyhmänä olivat varhaiskasvatustyksikköjen lasten huoltajat.

Vuonna 2023 toteutui peruskouluilla ja toisen asteen ammatillisissa oppilaitoksissa sekä yhteistyötahojen puitteissa yhteensä 297 Verso-toiminnan koulutustapahtumaa (käynnistävät koulutukset, ylläpitävät koulutukset, sekä päivitykset ja infot ja seminaarit) eri puolilla Suomea 55 kunnan alueella. Kaikista koulutuksista viidesosa toteutui etäkoulutuksina. Koulutuksiin osallistui yhteensä 5571 henkilöä, joista 1979 oppilasta, 84 opiskelijaa ja 3546 aikuista (pääosin koulujen henkilökunnan jäseniä tai kasvatustilan ammattilaisia). Vuoden 2023 aikana Verso-toiminta käynnistettiin 22 uudella opintajohdalla. Lisäksi syystä tai toisesta hiipunut Verso-toiminta käynnistettiin uudelleen yhteensä 8 koulutyksikössä. Syventäviä RESTO-koulutuksia toteutui 13 ja niihin osallistui 239 yhteensä kasvatustilan ja opetusalan ammattilaista. Mentoritoiminnan tapahtumia järjestettiin yhteensä 10 ja niihin osallistui 139 henkilöä.

VERSO-ohjelman tiimi osallistui jälleen valtakunnallisille opetus- ja kasvatustilan Educa-messuille tammikuussa Helsingin messukeskuksessa. VERSO-ohjelma piti päivien aikana omaa osastoaan, jossa vierailijoita riitti tungokseen asti. Lisäksi VERSO-ohjelman oman puheenvuoron teemalla *Lapset ja nuoret työrauhan turvaajina* pitivät Nina Huhtinen ja Janne Johansson. MiniVerso Porin varhaiskasvatustilajamessuilla maaliskuussa 2023 edustivat puolestaan Piipi Hiltunen ja Tiina Nurmi. Lisäksi järjestettiin toukokuun Sovittelijapäivillä 2023 yhteistyössä Lahden Lotilan koulun kanssa *Sovitaan pois* -musiikkivideon julkaisu ja esitys.

Vuotuinen valtakunnallinen VERSO-ohjelman piirissä toimiville ja sovittelutoiminnasta kiinnostuneille tahoille suunnattu RÖNSY-webinaari työpajoinen 22.11.2023 tällä kertaa puolipäiväisenä. Webinaarin asiantuntijana ja alustajana kuultiin

Nuorisotutkimusseuran vastaava tutkija ja Tampereen yliopiston dosentti Tomi Kiilakoskea, jonka esityksen otsikkona oli *Häiriö kaipaa kuuntelua*. Tilaisuutta seurasi 55 osallistujaa eri puolilta Suomea. VERSO-ohjelman ohjausryhmä kokoontui toukokuussa ensimmäistä kertaa niin, että aikuisten kasvatustilan ja opetusalan henkilöistä muodostuva ohjausryhmä ja koulujen oppilasta muodostuva oppilaiden ohjausryhmä kokoontuivat yhteiseen tilaisuuteen.

VERSO-ohjelman toiminnassa alueelliset kehittämisohjelmat ovat tärkeitä yhteistyöväyliä. Yhteistyöhankkeita vuonna 2023 olivat mm. Helsingin Sitouttava kouluyhteistyö -hanke, Mikkelin yhteisöllisen opiskeluhoillon -hanke, Etelä-Karjalan kesäyliopisto, Lahden Opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämä hankerahoitus varhaiskasvatustilan tuen uudistuksen toimeenpanon edistämiseksi vuosille 2022-2023 sekä Aseman Lasten katusovittelutoiminta. Koulujen vanhempainyhdistykset rahoittivat osin myös koulutuksia omille kouluilleen. Useissa toisen asteen ammatillisissa oppilaitoksissa käynnistettiin VERSO-ohjelman tuottamaa toimintaa, esimerkkeinä mm. Kiipulan ja Riverian ammatilliset oppilaitokset, Turun Linnasmäen opisto, Kokkolan KPEDU, Sastamalan SASKY sekä Stadin ammatitopistot. Toiminnan tavoitteena on vahvistaa paitsi arjen turvallisuuden kokemusta myös ennaltaehkäistä opintojen keskeyttämistä.

Yhteistyötä ovat vahvistaneet osaltaan myös restoratiivisen lähtökohdan ja sovittelun lisääminen kuntien ja kaupunkien omiin varhaiskasvatustilan ja opetussuunnitelmien kiusaamisen ehkäisyn ja työrauhan turvaamisen suunnitelmiin, vuodelta 2023 esimerkkeinä mm. Helsingin kiusaamisen ehkäisyn K-13 -suunnitelma sekä Espoon Yhdessä vahvaksi yhteisöksi -suunnitelma, Vantaan Kiusaamisen ehkäisy ja puuttuminen -toimenpideohjelma, Haminan kaupungin opetussuunnitelma, Mikkelin opetussuunnitelma ja varhaiskasvatussuunnitelma, Tuusulan varhaiskasvatussuunnitelma sekä Rovaniemen #Meilläpuututaan -kampanja. VERSO on mukana myös monissa asiantuntijaverkostoissa, kuten Elämäntaito -verkostossa ja Osallisuuden vahvistajat -verkostossa, Mentoritoimijoiden verkostossa sekä Oikeus sovintoon -hankkeessa. Jatkettiin vuonna 2020 käynnistynyttä urheiluseuroille suunnattua ns. SporttiVerso-toiminnan pilotointia kouluttamalla mikkililäisen jalkapalloseuran joukkuejohtajia ja nuoria urheilijoita vertaissovittelutoiminnan toteuttamiseen omassa seurassaan. Lisäksi jatkettiin yhteistyössä #sovinto-ohjelman ja Suomen Partiolaisten kanssa partiotoimintaan kiinnit-

tyvän vertaissovittelutoiminnan (PartioVerso) käynnistämistä – vuonna 2023 Hämeen Partiopiirissä.

Kansallisen arviointikeskus Karvin VERSO-ohjelman vertaissovittelutoiminnan (Verso) hankekohdainen arviointi julkaistiin tammikuussa 2023. Arviointihanke toteutettiin vuonna 2022, mutta hankekohtaiset arviot julkaistiin 2023 puolella. VERSO-ohjelman vertaissovittelutoiminnan (Verso) vahvuuksina arviossa tuotiin esiin toiminnan käytettävyyden koulun arjessa, oppilaiden osallisuus, laaja ja hyvin toimintaa tukeva materiaali sekä tutkimuksiin ja tilastoin osoitettu tuloksellisuus. Arviointi painotti tapauskohtaista harkintaa ja huoltajien tiedottamisen vahvistamista sekä esitti huomiona, että sovittelutoiminnalla kouluissa saadaan parhaita tuloksia, kun Verso-toiminta toteutuu kouluilla, joihin VERSO-ohjelma on kouluttanut myös aikuissovittelijoita (ns. RESTO-sovittelijat).

Syksyllä 2023 Kansallinen arviointikeskus Karvi käynnisti haun arviointiin *Kiusaamisen vastaiset ja lasten sosioemotionaalisia taitoja tukevat menetelmät varhaiskasvatuksessa* ja julkaisi arviointiin päässeet hankkeet joulukuussa 2023. VERSO-ohjelman varhaiskasvatustilan MiniVerso-toiminta haki ja hyväksyttiin yhdeksi Karvin arviointikohdeksi. Arviointityö jatkuu keväällä 2024 ja Karvin arvioinnin loppuraportti julkaistaan syksyllä 2024.

Kansainvälisellä kentällä osallistuttiin 23.3.2023 Pohjois-Irlannin Belfastissa toteutuneeseen kasvatustilan konferenssiin *Widening The circle; Exploring relational and restorative schools Through a local, national and international lens*: Ea inaugural restorative Practice conference. VERSO-ohjelmasta osallistuivat Janne Johansson ja Maija Gellin, joka piti myös pyydetyt keynote-puheen tilaisuudessa. Italian IMPARA hankkeen 9 henkilön vierailijaryhmä otettiin vastaan syksyllä 2023 ja järjestettiin heille infotilaisuus 14.9. toimistolamme sekä kenttävierailu 15.9. VERSO-ohjelmaa noudattavalla koululla Haminassa. IMPARA-hanke järjesti 25.10.2023 Italian Sardiniasa kansallisen seminaarin, jonka yhtenä puhujana toimi Maija Gellin (online). Lisäksi osallistuttiin yhdessä SSF:n kv-hankkeen kanssa Italialaisen KIRIKU-hankkeen koordinoiman Erasmus+ ka2 VET - Vocational education and training -projektin rahoitushakuun teemana *Restorative justice : project for the training of public servants*. Mikäli rahoitus saadaan, käynnistyy projekti keväällä 2024.

VERSO-ohjelman vuosiraportti 2022 julkaistiin elokuussa 2023. Vuoden 2022 VERSO-ohjelman toiminnasta kerättiin jälleen systemaattisesti tietoa

kentältä. Raportti avaa monipuolisesti varhaiskasvatustilan ja opetuksen kentän sovittelutoiminnan käytäntöjä ja tuloksia niin varhaiskasvatustilan ja opetushenkilöstön kuin oppilaiden ja sovittelussa osapuolina olleiden lasten ja nuorten näkökulmasta. Raportti on luettavissa VERSO-ohjelman kotisivulla kohdassa tutkimus/vuosilastot. VERSO-ohjelmasta saa runsaasti tietoa osoitteessa www.sovittelu.com/ vertaissovittelu.

Naapuruussovittelun keskuksen (NSK) tiimi sovittaa naapuruusriitoja

NSK:n tiimi sovittaa asumiseen ja naapuruuteen liittyviä konflikteja ja ennaltaehkäisee vastakkainasettelun kärjistymistä konflikteiksi levittämällä sovitteluosaamista valtakunnallisesti. Lisäksi tiimi konsultoi ja kouluttaa eri asumisen toimijoita eri tasoissa asumiseen ja naapuruuteen liittyvissä haasteissa ja konflikteissa sekä sovitteluosaamisessa. STEA rahoitti vuonna 2023 NSK:n toimintaa 234 150€ suuruisella avustuksella. NSK:n toiminnasta ja tuloksista vuonna 2023 valmistuu raportti myöhemmin keväällä 2024. NSK:n toimintaa avataan kattavasti kotisivulla osoitteessa: www.naapuruussovittelu.fi.

SSF:n kansainvälisen sovittelun hanke tekee yhteistyötä kv-kentällä

SSF edistää sovittelun käyttämistä ristiriitojen ja konfliktien ratkaisuun kansallisen tason lisäksi myös kansainvälisellä tasolla. SSF:n kansainvälisen sovittelun hanke osallistuu aktiivisesti restoratiivisen oikeuden periaatteiden ja käytäntöjen kehittämiseen ja levittämiseen maailmassa. Hanke tarjoaa koulutusta, osallistuu tutkimukseen ja tekee aktiivisesti yhteistyötä eri kumppaneiden kanssa vaikuttaakseen yhteiskunnalliseen kehitykseen ja hyvinvointiin sovittelun ja restoratiivisen oikeuden avulla. Kansainvälisen sovittelun hanketta rahoittaa Ulkoministeriö. Vuonna 2023 Ulkoministeriön avustus oli 60 000€. Lisäksi vuonna 2023 SSF sai 3000€ yleisavustusta hankkeen toimintojen tukemiseen Oikeusministeriöstä. Kansainvälisen hankkeen toiminnasta ja tuloksista vuonna 2023 valmistuu raportti myöhemmin keväällä 2024. Hankkeen toiminnasta saa lisää tietoa osoitteessa: <https://sovittelu.com/sovittelu/kansainvalinen-sovittelu/>.

Organisaatiossa on oltava raamit, jotka rakentavat työyhteisön eettistä käyttäytymistä

TEKSTI: JENNI KANTOLA, PETRA HIETANEN-KUNWALD JA ANISA DOTY

Kaksi vuotta sitten minuun otti yhteyttä kaksi työyhteisösovittelukoulutuksen lopputyötä tekevää tuolloin tulevaa sovittelijaa, toivoen palautetta tekemästään raportista. Huomasimme pian, että jaoimme palavan innon kehittää sovittelun kenttää ja pohdimme samoja kysymyksiä sovittelijoina. Yhteydenotosta käynnistyikin yhteisen tutkimusartikkelin kirjoittaminen, joka julkaistiin viime vuoden lopussa Hallinnon tutkimuksen lehdessä. Avaan tässä lähestymiskulmaamme konfliktien johtamiseen organisaatioissa ja tiivistän keskeiset tuloksemme.

Työyhteisöjen ristiriitatilanteet koskettavat laajasti koko työväestöä: joka kolmas työntekijä raportoi joutuneensa osaksi konfliktia työpaikalla. Työpaikan konfliktit kuormittavat organisaatiota monella eri tasolla. Yksilöt voivat huonosti, uupuvat ja siten sitoutuminen ja työtyytyväisyys kärsivät. Tyypillisesti työpaikalla ratkaisemattomat ja käsittelemättä jääneet ristiriidat vielä eskaloituvat, eli leviävät ja syvenyvät, jolloin työyhteisön konfliktiin osallistuu yhä useampi organisaation jäsen, tehden niiden käsittelystä ja ratkaisusta haastavaa ja kuormittavaa.

Konfliktit paljastavat puutteita organisaatiokulttuurissa

Ymmärrys konflikteista luonnollisena sosiaalisen vuorovaikutuksen ilmiönä on auttanut näkemään konfliktit luonnollisena osana organisaatioiden toimintaa, toisaalta se on auttanut ymmärtämään, että konfliktinratkaisu pohjautuu muutoksiin samassa ympäristössä, jossa konflikti on syntynyt (Glas, 2013). Keskustelussa työyhteisöjen konflikteista, painotus onkin siirtynyt konfliktien välttelystä konfliktien johtamiseen, eli ennaltaehkäisyyn ja vahinkojen minimoimiseen. Näin ymmärrettynä konfliktien käsittely nähdään mahdollisuudeksi tunnistaa työyhteisössä olevia puutteita ja kehittää organisaatiokulttuuria.

”Organisaation eettistä käyttäytymistä voidaan johtaa luomalla ilmapiiriä, joka edistää eettistä toimintatapakulttuuria”

Tutkimuksessamme lähdimme tarkastelemaan konfliktien johtamiseen liittyviä voimavaroja organisaatioissa. Tarkastelimme laadullisessa asiantuntijoiden haastatteluihin perustuvassa tutkimuksessamme hyviksi koettuja konfliktien ratkaisukeinoja ja tavoitteenamme oli lisätä ymmärrystä organisaatioiden lähestymistavoista konflikteihin ja pohtimalla niiden kautta mitkä ovat keskeisiä tekijöitä onnistuneen kokemuksen taustalla. Tarkastelussa oli niin koetut hyvät käytänteet kuin myös käytänteet, joiden toivoisi yleistyvän tulevaisuudessa. Lähtökohtana oli näkemys, jossa organisaation eettistä käyttäytymistä voidaan johtaa luomalla ilmapiiriä, joka edistää eettistä toimintatapakulttuuria. Keskiössä oli eettisen infrastruktuurin käsi-

te (Fernández & Camacho, 2016; Tenbrunsel ym. 2003) jolla viitataan organisaation käytänteisiin, prosesseihin ja johtajuuteen, raameihin, joiden puitteissa organisaation eettinen käyttäytyminen rakentuu. Ytimessä ovat formaalit järjestelmät, jotka voivat olla kirjattuja käyttäytymissääntöjä ja luotuja prosesseja. Yhtä merkittäviä ovat myös informaalit organisaation järjestelmät, joihin luetaan hienovärisemmat viestit arvoista ja toivotusta käyttäytymisestä. Näiden kaikkien osa-alueiden välisen vuorovaikutuksen on todettu vaikuttavan positiivisesti koko organisaation käyttäytymiseen sekä lisäävän ymmärrystä epäeettisen toiminnan esiintymisestä.

”Tulevaisuuden konfliktien johtamista visioidessa painoarvoa annettiin enemmän yhteisön ja tunteiden rooleille.”

Säännöt ja prosessit auttavat, mutta yhteisö yhdessä luo viihtyisän työpaikan

Tutkimus osoitti, että haastateltavat näkivät konfliktien johtamisen nykyhetkessä hyvin prosessipainotteiseksi ja hallinnolliseksi elementiksi, kun taas tulevaisuuden konfliktien johtamista visioidessa painoarvoa annettiin enemmän yhteisön ja tunteiden rooleille. Aineistosta nousi esiin neljä näkökulmaa: *rakentavat käytänteet, kollektiivinen toimijuus, vuorovaikutus- ja tunnetaito-osaaminen sekä dialoginen kulttuuri*. Epäkohtiin peilaten vastaajat nostivat tärkeäksi oikeudenmukaisen ja tasavertaisen kohtelun läpi kaikkien henkilöstöprosessien ja -käytänteiden. Esihenkilöiden roolin rinnalle nostettiin koko yhteisön aktiivisuus ja itseohjautuvuus konfliktien käsittelyssä ja niiden ennaltaehkäisyssä. Kaiken kaikkiaan keskeiseksi nähtiin vuorovaikutustaitojen merkitys rakentamassa työpaikoille kulttuuria, jossa ristiriitojen käsittelystä ja hankalien asioiden esiin nostamisesta tulisi jokapäiväistä ja osaksi jokaisen hallittavissa olevaa taitopankkia. Yksi haastateltavista tiivistä hyvin toiveensa tulevaisuuden työpaikkakulttuurista: ”Näen, että jatkossa ristiriitojen ratkaisu on kansalaistaito”.

Sosiaalinen pääoma vahvistaa työyhteisöä konfliktien varalta

Konfliktien johtaminen nähdään usein ratkaisuvälineiden- ja tapojen kautta. Sen sijaan konfliktien johtaminen tulisi nähdä kollektiivisena ilmiönä, jolloin työpaikan kulttuurin rakentaminen muodostuu käytänteiden lisäksi kaikkien osapuolten yhteisen toiminnan raameissa. Niin sanotut vaihtoehtoiset menetelmät, kuten sovittelu ja valmennus (coaching), voivat tarjota parhaimmillaan välineet työyhteisön vuorovaikutuksen parantamiseen. Tällöin eettistä kulttuuria rakennetaan panostamalla organisaation sosiaaliseen pääomaan ja ikään kuin koulimalla organisaatiota vahvaksi, jolloin organisaatio olisi vähemmän altis konflikteille ja työyhteisöllä olisi korkeampi motivaatio ja taitotaso selvittää ristiriitoja.

Kirjoitus perustuu julkaisuumme: Kantola, J., Hietanen-Kunwald, P. & Doty, A. (2023). ”Organisaatioiden eettinen infrastruktuuri konfliktien suunnanäyttäjänä”, Hallinnon tutkimus, 42:5.

Koko artikkeli on luettavissa: <https://journal.fi/hallinnontutkimus/article/view/122294/89018>

Kirjoittajista **Jenni Kantalo** on tuore SSF:n hallituksen jäsen. Lue lisää sivu 3.

Porrassalmen Urheilijat -62 ry käynnisti SporttiVersion

TEKSTI: EEVA SAARINEN JA IIDA PORRI

KUVAT: HANNA PASO JA IIDA PORRI

Mikkeliläisessä jalkapalloseura Porrassalmen Urheilijat -62 ry:ssä sovittellaan, eli sporttiversoillaan. Seurayhteisön vuorovaikutustilanteissa esiintyy joskus ristiriitoja ja konfliktitilanteita, joita jokaisessa tiiviisti toimivassa yhteisössä väistämättä syntyy. SporttiVerso on näiden tilanteiden ratkaisemiseen sopiva sovittelun malli: se osallistaa lapset ja nuoret käsittelemään omia riitatilanteitaan. Tarkoitus on, että riidat eivät ehtisi syventyä, vaan väärinymmärryksiä, kiusatuksi tulemisen kokemuksia tai muita arjen haasteita selvitetään matalalla kynnyksellä. SporttiVerso tarjoaa tähän turvallisen ja selkeän menetelmän, opettaen samalla nuorille pelaajille vastuunottoa sekä kykyä löytää ratkaisuja itsenäisesti.

SSF:n VERSO-ohjelman väki piti SporttiVerso -sovittelukoulutukset Porrassalmen Urheilijat -62 ry:n toimihenkilöille ja vertaissovittelijoiksi ryhtyville pelaajille marraskuulla 2022 Mikkelissä. PU-62 on ensimmäinen jalkapalloseura, jossa otettiin vertaissovittelu käyttöön riitojen selvittelyssä ja kiusaamisen ehkäisemisessä. SporttiVersossa on nyt mukana vertaissovittelijoita eli SporttiVersoja (eri ikäiset pelaajat), SporttiVerso-ohjaajia (aikuisia), joukkueiden valmentajia ja seuran hallintoa. Verso-malli oli osalle PU-62:n toimijoista jo tuttu koulun arjesta. SporttiVersot (pelaajat) toimivat sovittelijoina pareittain tuoden vertaissovittelun osaamisensa tilanteeseen. Vanhemmat SporttiVersot sovittelevat nuorempien pelaajien asioita. Mikäli riitaan ei näin löydy sopivaa ratkaisua, asian käsittely siirtyy aikuisten eli SporttiVerso-ohjaajien vastuulle, ja he jatkavat sovittelua.

Saimme haastatteluun nuoren pelaajan **Erin Hannulan**, joka toimii PU-62:n SporttiVersiona, ja halusi myöhemmin kouluttua myös koulun sovittelijaoppilaaksi omalla koulullaan Mikkelin Urpolan koululla. Erin on pelannut aktiivisesti jalkapalloa neljän vuoden ajan. Hän kertoo, että SporttiVersion sovittelut toteutuvat pukukopissa tai jos on ulkoharkat niin katoksessa yleensä alkulämmittelyjen aikana, ja että SporttiVersossa he tekevät riidasta sopimuksen usein kirjallisena, joka sitten annetaan SporttiVerso-aikuiselle säilöön.

PU -62 pelaaja ja SporttiVerso Erin Hannula

Erin, oletko ollut sovittelemassa niitä harkoissa tulleita riitoja?

Joo, on niitä sovitteluita ollut, mutta ei niitä kauheasti tule. Tai tulee kyllä jonkin verran, mutta meidän joukkueessa on kuusi sovittelijaa ja kun yhteensä meitä on 11, niin meille on jaettu sovitteluvuorot. Me sovittellaan pareittain. Ja mä en sovittelen meidän joukkuealaisia, vaan muissa joukkueissa. Meillä on myös sellanen käytäntö, että me sovittellaan aina nuorempien riitoja, ja myös että ei sovittella parhaiden kavereiden riitoja.

Millaisista asioista jalkapalloharrastuksessa voi tulla riitoja?

No kaikissa sellaisissa erimielisyyksissä, ja sitten tulee paljon semmoisia kaverijuttuja, että ollaan koko ajan saman kaverin kanssa. Esimerkiksi, kun harjoituksissa pitää syötellä ja jos sä haluisit olla jonkun pari, mut sitten se on koko ajan sen parhaan kaverin kanssa. Ehkä joskus on saattanut tulla sellaistakin, että arvostellaan toisen pelaajan taitoja, muttei kauheesti. Eikä sellasta haukkumista tai huutelemista kyllä kauheesti tule.

Miten teidän SporttiVerso -sovittelut ovat menneet?

Kyllä ne tilanteet on selvinnyt. Eikä kukaan oo mennut lopettaa pelaamista riitojen takia, koska me ollaan selvitetty ne asiat. Oli se niiden riidassa olevien mielestä ensin vähän uutta ja aluks ne vähän ihmetteli sitä. Mut niiden mielestä se oli kivaa. Ja ne oli tyytyväisiä kun me autettiin, tilanne oli selvä ja harkat jatkuu.

Seuraavaksi **Hanna Paso**, PU-62:n T12-joukkueen valmentajatiimiläinen ja SporttiVerso -ohjaaja kertoo näkemyksiään sovittelusta.

Hanna, mikä johti siihen, että seuranne kiinnostui SporttiVersosta? Ja miten sovittelu on seurassa otettu vastaan?

Kiinnostuimme SporttiVersosta, koska toimintatapa oli jo kouluista tuttu ja kuulimme, että joukkueissa on riitoja pelaajien välillä erityisesti joukkueiden yhdistyessä. Tarvitsimme selkeää toimintamallia eri-ikäisten pelaajien ryhmäytymiseen ja konfliktien selvittelyyn. SporttiVerso myös korostaa pelaajien tasa-arvoista kohtaamista, niin että kaikki asianosaiset tulevat kuulluksi. Sovittelun idea on saanut vaihtelevaa vastaanottoa. Mielestäni ne ketkä tietävät mistä on kyse, kannattavat sovittelua - kun taas ne ketkä eivät tiedä tai ymmärrä Verson ideaa vastustavat sitä. Suurin osa joukkueista on kyllä ollut myönteinen asian suhteen. Seuran hallitus kannattaa SporttiVersion käyttöä seurassa.

Onko kokemuksia siitä, että pelaavat pystyvät keskittymään paremmin harkkoihin/pelaamiseen kun mielipahatilanteita on sovittelu alta pois?

Pelaajien kesken tulleita riitoja on saatu nopeasti selvitettyä ja riidan osapuolten mukaan sovitteluissa on ollut turvallinen ilmapiiri. Valmennuksen kannalta on tietysti erittäin hyvä, kun erimielisyydet saadaan sovitteltua reilusti ja nopeassa aikataulussa, niin etteivät

Miltä susta itsestä tuntui sovittelun jälkeen? Ja mitä arvelet: miten sun joukkue hyötyy siitä, että teillä on SporttiVersoja?

Se oli tosi kivaa. Mä luulen, että vähentyy ne kaikki riidat ja se yhteishenki kasvaa.

Kuinka kauan aiot elämässäsi pelata jalkapalloa, entä kauankos aiot olla SporttiVersiona?

(hymähdys). Mä tykkään kyllä jalkapallosta eli aika monta vuotta. Ja SporttiVersiona...no varmaan niin kauan, kun mä pelaan PU:ssa.

Mitä haluisit sanoa sellaisille jalkapalloseuroille, jotka ei tiedä tästä SporttiVersosta mitään?

Kannattaa ottaa SporttiVerso, koska yhteishenki paranee.

riidat pääse jatkumaan liian pitkään. Ehdottomasti pelaajat pystyvät keskittymään treeneihin paremmin, kun riidat eivät paina mieltä.

Miten koet sovittelun voivan vaikuttaa joukkueen ryhmähenkeen?

Tottakai sovittelu vaikuttaa ryhmähenkeen. Se luo turvaa ja hyvää ilmapiiriä joukkueeseen, kun on selkeät toimintatavat riitatilanteissa. Vanhemmille ja huoltajille se antaa kuvan seurasta ja joukkueesta, jossa riitatilanteisiin puututaan. Puhepiirit yms. version toimintatavat sopivat todella hyvin myös joukkuelajeihin ja nämä työskentelytavat myös parantavat ryhmähenkeä.

Arkista ja ihmeellistä naapuruutta

TEKSTI: PETRA JÄÄSKELÄINEN

Kohtaamisten ja kunnioituksen rakentamista - luovaa toimintaa, joka elää hetkessä. Sellaista on naapuruussovittelu. Se on parhaimmillaan yhteiskuntarauhan rakentamista ruohonjuuritasolla ja silloinkin, kun näyttää siltä, ettei yhteisymmärrystä ja sovintoa löydy, naapuruussovittelu tarjoaa oivan mahdollisuuden muutokseen ja toivotavasti jättää tämän ajatuksen itämään osallistujien mieleen; jospa ajan myötä Naapuruussovittelun keskuksen palveluihin haluttaisiin ristiriitatilanteen jatkuessa palata.

Tarvitaan enemmänkin kuin ripaus hyväntahtoisuutta, kaikilta suorasti tai epäsuorasti osallisilta, että monesti hyvinkin solmussa olevia tilanteita päästään rauhallisesti purkamaan onnistuneesti. Meillä kaikilla on varmasti samaistumispintaa huonoihin kokemuksiin naapurin kanssa, tai ainakin naapuruuteen ylipäänsä. Naapuruussovittelu onkin arkipäiväisten asumisen ja elämisen laatuun, asumisviihtyvyyteen ja turvallisuuden tunteeseen tulneiden säröjen käsittelyä. Ja vaikka tilanteet ovatkin arkisia, joskus sovittelijankin mielikuvitus ja ymmärrys ovat koetuksella, sillä se miten naapurit tulkitsevat toistensa käyttäytymistä ja käyttäytymisen motiiveja saattaa olla melko lennokasta. Ollapa niissä tilanteissa sovittelijana aina fiksi, rauhallinen ja restoratiivinen!

Naapuruusriitojen monet kasvot

Naapuruussovittelun keskuksessa (NSK) tehtiin ensimmäistä kertaa toiminnan pitkän ajan seuranta, kun vuoden 2021 aloitteet käytiin läpi runsas vuosi NSK:n intervention jälkeen. Seuranta on toistettu vuoden 2022 jutuista, ja tarkoitus on jatkaa toiminnan tuloksellisuuden tarkastelua samaan tapaan vuosittain. Seurannoissa on tavoiteltu sovitteluprosessiin osallistuneita ja heidän kanssaan on käyty keskusteluja sekä heidän kokemuksistaan sovittelusta että sovittelun vaikutuksesta tilanteeseen naapurustossa lyhyellä ja pidemmällä aikavälillä.

Kootessani vuoden 2021 kertomuksia, huomasin että pitkän ajan tuloksellisuuteen vaikutti selvästi sovittelun asian luonne. Tietyntyyppisissä konflikteissa muutos oli pysyvämpää kuin toisissa. Vuoden 2022 seuranta vaikuttaa vahvistavan tämän trendin. Ero löytyy ns. teknisten ja sosiaalisten konfliktien

väliltä. Teknisiin juttuihin lukeutuvat häiritsevinä koetut asumisen äänet (mukaan lukien lasten äänet), koirien haukunta ja kantautuvat hajut (yleisin on tupakansavu). Sosiaalisiin konflikteihin taas asukkaiden vuorovaikutukseen tai sen puuttumiseen liittyvät konfliktit sekä asukasdemokratian ristiriidat (esimerkiksi, tyytymättömyys asukastoimikunnan tai taloyhtiön hallituksen toimintaan).

Kuva: Alex Hillier, fb

Lyhyen ajan seuranta, joka tehdään muutama viikko tai kuukausi sovitteluintervention jälkeen soittamalla osapuolille, oli saattanut osoittaa tilanteen parantumista teknisluonteisissa konflikteissa, mutta pitkän ajan seurannassa tavoitettiin monia sovitteluun osallistuneita, jotka olivat kuitenkin päätyneet muuttamaan pois, koska asumisrauha ei ollut kestänyt.

Toisaalta, joidenkin sosiaalisten konfliktien sovittelun pitkän ajan seuranta tuotti innostavaa narratiivia parantuneesta vuorovaikutuksesta, palautuneesta luottamuksesta ja tyytyväisistä naapureista. Osapuolet olivat myös oppineet sovitteluprosessin ansiosta käsittelemään mahdollisia ristiriitoja keskenään.

Tekninen vai sosiaalinen riita – se pieni ero?

Suuri osa NSK:lle tulevista sovittelualoitteista koskee teknisiä konflikteja. Häiritsevinä koetut kokemukset kantautuvista äänistä ovat ongelma erityisesti kerrostaloissa, joissa on huono äänieristys. Alakerran naapurin hermot voivat olla kireällä, jos yläkerrassa asustaa pikkulapsia tai jos seinänaapurilla on koira, joka kuljettaa ja tiputtelee luuta. Tupakoinnista harmistutaan myös taloissa, joita ei ole vielä määrätty savuttomiksi. Jos naapurit eivät kykene saattamaan omaa kokemustaan naapurin tietoon, he voivat lähteä petolliselle tulkinnan tielle – naapuri ei välitä, hän aiheuttaa ääniä tahallaan, naapuri kostaa. Kun tilanne on jatkunut pidempään, ei ole tavatonta, että asukas myöntää herkistyneensä mille tahansa äänelle, joka kantautuu naapurista. Naapureilla ei yleensä ole mitään toista vastaan, kuten usein kuulee ilmais-tavan, vaan he haluavat asumisrauhan palautumista ja häiritsevien äänien loppumista.

Hyväkin sovittelukohtaaminen teknisluonteisissa jutuissa ei tietenkään paranna äänieristystä eikä asukkaiden välisellä sopimisella voi rajoittaa tavanomaisesta asumisesta lähteviä ääniä tai kieltää tupakointia, jos se on sallittua. Osapuolet voivat sopia kiinnittävänsä enemmän huomiota elämisen ääniin ja siten ottavansa naapurinsa huomioon, ja tällainen käyttäytymisen muutos voi jonkin aikaa kestääkin. Mutta, kuten aiemmin on todettu, pidemmällä aikavälillä teknisluonteisten konfliktien sovittelu ei ole kovin tuloksellista. Koska näin on ja koska NSK:lle tulee teknisiä aloitteita paljon, mietimme NSK:ssa miten voisimme luovasti justeerata sovitteluprosessia näissä tapauksissa. Paremmat tulokset parantaisivat asumisviihtyvyyttä ja lujittaisivat sovittelijankin motivaatiota.

NSK:n sovitteluprosessi katsotaan alkaneeksi, kun erillistapaamiset osapuolten kanssa saadaan käyntiin. Naapurit ovat yleensä halukkaita kertomaan oman näkökulmansa sovittelijalle ja arvostavatkin, että heitä kuunnellaan, mutta motivoiminen osallistumiseen oman asian käsittelyyn yhteisen pöydän ääressä naapurin kanssa ei aina onnistu. On tilanteita, jotka lähtevät purkautumaan jo erillistapaamisenkin pohjalta, mutta sovittelun tavoite on osapuolten kohtaaminen, konfliktin palauttaminen osapuolille heidän ratkaistavaksi sovittelijan avustuksella.

Tuloksena parhaimmillaan uusi yhteys

Mieleen palautuu tonttinaapureiden vuosia jatkunut riitely havuaidasta, tiestä, tavaroiden säilyttämisestä sekä molemminpuolinen nälviminen ja kyttäily.

Kuvalähde: Ricke 76, Unsplash

Osapuolilla oli voimakkaat käsitykset toisistaan ja juurtunut ajatus siitä, ettei toisen kanssa voi keskustella. Sovittelijan ajallinen panostus luottamuksen rakentamiseen ensin osapuolten kanssa erikseen ja sitten uskon rakentaminen siihen, että turvallinen kohtaaminen on mahdollista, tuotti hyvän lopputuloksen. Sosiaalinen konflikti purkautui ja seurannassa kävi ilmi, että naapurit olivat jollakin tasolla jopa ystävystyneet, tai ainakin puhalsivat yhteiseen hiileen positiivisen ilmapiirin ylläpitämiseksi.

Naapuruussovittelun keskus on ainoa toimija Suomessa, joka käsittelee osapuolille maksuttomasti naapuruuteen liittyviä konflikteja paikan päällä. Paljon aikaa, rahaa ja inhimillistä kärsimystä on mahdollista säästää, kun osapuolet antautuvat sovitteluprosessin vietäväksi. Kun me NSK:n sovittelijat matkustamme naapurustoihin, toimimme samalla myös yleisemmin sovittelun kauppatilustajina.

Petra Jääskeläinen

NAAPURUUSOVITTELUN KESKUS

WWW.NAAPURUUSOVITTELU.FI

MiniVerso toimintaa Hukanpesän päiväkodissa

TEKSTI: VARHAISKASVATUSOPETTAJAT MINNA MALÉN JA MIIA JUVONEN SEKÄ VARHAISKASVATUKSEN ERITYISOPETTAJA MARJAANA KOKKONEN

KUVA: PIA VÄÄNÄNEN

Joensuulaisessa päiväkoti Hukanpesässä on lasten kanssa harjoiteltu sovittelutaitoja jo viisi vuotta. Harjoittelu on tuottanut hienoa tulosta, isommat lapset ovat oppineet sovittelemaan pienempiä riitojaan itse. Hukanpesässä lähdettiin heti MiniVerso- koulutusten jälkeen luomaan lasta osallistavampaa, restoratiivisempaa ja sovittelvampaa toimintakulttuuria. Aikuisten leikillisuus ja innostava heittäytyminen on tärkeää ja se innostaa lapsia sovittelun harjoittelussa. Hukanpesän työyhteisö palkittiin yhtenä vuoden 2020 VER-SO-ohjelman jaettavalla Sovittelija palkinnolla.

Hukanpesä on 5-vuotias päiväkoti, joka on toiminut koko tuon ajan MiniVerso-toimintamallin mukaan. Koko henkilökunta on käynyt koulutuksen ja uudet työntekijät perehdytetään heti alussa sovittelun saloihin. Syksyisin pidämme sovittelun tehosuviikon ja tällöin opetamme ja kertaamme lapsille MiniVerso-sovittelun vaiheet. MiniVerso on koettu tärkeäksi ja toimivaksi toimintamalliksi ristiriitatilanteiden selvittelyssä.

Aloittaessamme harjoittelemaan sovittelun taitoja käymme lasten kanssa yhdessä läpi, millainen on hyvä kaveri ja mitä hyviin kaveritaitoihin kuuluu. Käymme myös läpi, miten ristiriitatilanteet saadaan sovittua niin, että riidan osapuolille jää hyvä mieli. Alussa puhehiiri ja sovittelukuvat ovat tarpeellisia ja auttavat lapsia sitoutumaan tilanteiden läpikäymiseen. Sovittelutaitoja harjoitellaan monin eri keinoin, kuten draamakasvatuksen avulla esittämällä erilaisia näytelmiä ja niin että lapset pääsevät esittämään niitä itse. Myös tunnetaitojen vahvistaminen, kirjallisuuden hyödyntäminen ja leikki-tilanteet ovat tärkeä osa sovittelutaitojen harjoittelussa. Lapset läpikäyvät tilanteita paljon leikin kautta, joten sen avulla on helppo opettaa ystävällisiä sovittelumalleja. Talossamme toimivan ProVakan käyttäytymisodotukset, ystävällisyyden vahvistaminen, ovat myös osaltaan vahvistaneet MiniVersion juurtumista ja lasten sosiaalisia taitoja.

”Aikuiselle vaan tuumittiin, että me mennään nyt sovittelemaan, pärjätään kyllä itse!”

Lasten sovittelutaitojen lisääntyessä puhehiiren ja kuvatuun tarve sovittelutilanteissa on jäänyt vähemmälle. Lapset eivät enää välttele sovittelutilanteita ja juokse esimerkiksi tilanteita karkuun. Pienempien lasten kanssa puhehiiri on oivallinen sovitteluväline edelleen niin, että aikuinen tukee keskustelua ja kommunikointia. Lapset ovat oppineet, että sovittelussa molemmilla osapuolilla on samat mahdollisuudet kertoa tilanteesta omat näkemykset eikä syyllisiä etsiä. Isommat lapset osaavat jo itse sovittaa pienempiä ristiriitoja itsenäisesti. Kuvatuki helpottaa lasta ymmärtämään, mitä ristiriitatilanteessa on tapahtunut. Ryhmissä on kuvitettuna ristiriitatilanteiden sovittelukuvia ja myös ulkona on kuvitettu MiniVerso -ikkuna – Sovittelusopukka – jonka äärelle voi mennä sovittelemaan ulkoilun aikana. Tästä oivallinen esimerkki on, kun kaksi

lasta keinuivat lähekkäin keinussa niin, että toiseen vahingossa sattuikin. Lapset päättivät yhdessä mennä sovittelusopukkaan ratkaisemaan aiheutuneen pahan mielen. Aikuiselle vaan tuumittiin, että me mennään nyt sovittelemaan, pärjätään kyllä itse! Sovittelun jälkeen lapset tulivat tyytyväisenä kertomaan aikuiselle, että pieni riita on nyt sovittu ja yhteiset leikit jatkuvat sovussa. Lapset osasivat ratkaista ristiriidan loistavasti myös itse. Hienoa on kuulla vanhemmilta kuinka sovittelutaidot näkyvät myös kotosalla esim. sisarusten välisessä konfliktin selvittelyssä.

MiniVersion juurtuminen osaksi toimintakulttuuria on vaatinut henkilökunnan sitoutumista toimimaan sovittulla tavalla ja opettamaan lapsia etsimään ratkaisuja ristiriitatilanteisiin ilman syyllisen etsimistä. Myös esihenkilön tuki ja aktiivinen rooli toimintatavan ylläpitäjänä tukee MiniVersion säilymistä työyhteisössämme. Kahvihuoneessa oleva MiniVerso-seinämä pitää aktiivisesti henkilökunnan, opiskelijoiden ja sijaisten mielessä tämän tärkeän toimintatavan, joka vahvistaa lasten sosioemotionaalista kompetenssia.

Kun koko henkilöstö on sitoutunut MiniVersoon, on ristiriitojen selvittely huomattavasti helpompaa ja lapsetkin tietävät toimia sen mukaisesti. Selkeästi myös ristiriitatilanteita on vähemmän, eikä lapsilla ole tarve pelätä tai lähteä sovittelutilanteita karkuun, vaan ristiriidat nimenomaan halutaan selvittää rauhassa ja sopuisasti. Myös lapset oppivat, että ristiriitoihin on mahdollista löytää ratkaisu rauhallisin keinoin, yhdessä juttelemalla.

Minna Malén, Miia Juvonen ja Marjaana Kokkonen

HUKANPESÄN PÄIVÄKOTI, JOENSUU

Päiväkoti Hukanpesän pihalta löytyy ristiriitatilanteiden sovittelukuvilla kuvitettu MiniVerso -ikkuna, jota kutsutaan Sovittelusopukaksi. Lapset voivat mennä ikkunan äärelle sovittelemaan ulkoilun aikana tulleita mielipaha- ja riitatilanteita.

Restoratiivinen ja ihmislähtöinen työote ja kohtaaminen vankilan väkivaltatyössä

TEKSTI: HANNA KALLIOLUOMA

Kun aloitin työt vankilassa, en tiennyt, mitä odottaa. Kesävirtijana aikoinaan työskennellyt ystäväni oli jo etukäteen huolissaan, miten tulisin pärjäämään. Vangithan söisivät minut elävältä! Intoa oli onneksi huomattavasti enemmän kuin epäilyksiä, joten marssin Kylmäkosken vankilan porteista sisään kohta neljä vuotta sitten, ja matka siitä eteenpäin on ollut yksi elämäni opettavaisimpia.

Minut on ammatillisesti kasvatettu settlementtiarvoihin, mikä minulle tarkoittaa erityisesti ihmisyyden vaalimista, ihmisen oman toimijuuden ja kokemuksen kunnioittamista, asiakkaan tasavertaista kohtaamista ja luottamusta. Siltä pohjalta halusin tehdä työtä myös vankilassa, ja samaan suuntaan minua kannusti nyt jo eläkkeelle jäänyt vankilapastorimme rovasti Vesa Mäkelä. Vankilan ja Rikosseuraamuslaitoksen tavat, hierarkiat ja kovat asenteet välillä ahdistivat ja hämmensivät minua, mutta Vesa auttoi aina palauttamaan fokuksen oleelliseen: ihmiseen.

Kun lähdin kirjoittamaan tätä tekstiä, totesin heti alkuun, että olisi väärin kirjoittaa sitä yksin. Minulla on omat käsitykseni siitä, mikä tässä työssä toimii, ja miten restoratiivisuuden periaatteet toteutuvat,

Hanna Kallioluoma

mutta tasavertaista dialogia kunnioittaen halusin kuulla myös asiakkaideni näkemyksiä. Kysyinkin siis muutamalta entiseltä ja nykyiseltä asiakkaalta, mitä he ajattelivat, siitä, mistä he työskentelyssä hyötyivät ja miten se on auttanut heitä. Kaikilla heistä on yli vuoden kokemus viikoittaisista keskusteluista kanssani, ja he ovat kaikki jo pidemmällä omassa muutosprosessissaan. Omien ja asiakkaideni ajatusten pohjalta yritän nyt tiivistää, mikä vankilassa tehtävästä väkivaltatyöstä tekee toimivaa, ja miksi.

Ihmislähtöisen työotteen ja kohtaamisen perustana luottamus, yhteisymmärrys

Kaikkein tärkeimpänä periaatteena korostuu ehdoton luottamus työntekijään. Jotta asioitaan voi oikeasti käsitellä, ja uskaltaa myöntää työntekijälle myös virheensä, pitää luottamuksen olla lähes aukotonta. Luottamusta vahvistavat avoin, aidon tuntuinen ja tuomitsematon vuorovaikutus, missä ollaan vangin ja työntekijän sijaan kaksi ihmistä, jotka työstävät yhdessä yhteistä ongelmaa. Toisaalta työntekijä on ammattilainen, joka voi antaa asiakkaalle vinkkejä tai ehdottaa pohdittavaksi kysymyksiä, mutta toisaalta taas tasavertainen pohtija, joka ei korosta omaa osaamistaan, anna valmiita vastauksia tai edes toivo mitään tiettyä lopputulosta, vaan antaa asiakkaan tehdä työn ja valita suuntansa itse. Monesti varsinainen tavoite muotoutuu vasta prosessin myötä, ja sen kasvulle on annettava tilaa. Harva asiakas tietää heti vastaanotolle tullessaan, mitä he työskentelyltä haluavat.

Luottamuksen lisäksi työskentelyn kivijalkana toimii yhteisymmärrys. Asiakkaat kokivat, ettei kuntoutumista voi tapahtua, jos asiakkaan ja työntekijän näkemykset siitä, mitä ollaan tekemässä, millä keinoin ja mitä tavoitellaan, ovat ristiriitaiset. He kokivat tärkeäksi myös sen, että työskentely salli yksilö- ja tilannekohtaista joustoa ja harkintaa, jotta siinä pystyttiin huomioimaan heidän kykynsä, tarpeensa, tilanteensa ja toiveensa. Työtä tehdään asiakkaan tahtiin ja tämän toimintakyvyn ehdoilla,

ja tarvittaessa voidaan välillä jutella myös jostain aivan muusta. Nämä sivujuonteet osoittautuvatkin oman kokemukseni perusteella usein tärkeiksi, sillä niiden kautta voidaankin päästä kiinni aiheeseen tai näkökulmaan, joka on aiemmin ollut saavuttamattomissa; asiakkaan täytyi vain päätyä sinne omilla ehdoillaan.

Vaikuttava työskentely ei valitettavasti ole mikään pikakurssi. Identiteetin muutos ja sen myötä käyttäytymisessä ja ajattelussa näkyvien tulosten saavuttaminen vaatii sekä yhteisiä työskentelytunteja, että aikaa niiden ulkopuolella asiakkaalle työstää keskusteluissa heränneitä ajatuksia ja tunteita. Pitkästä työskentelysuhteesta on toki muutakin hyötyä. Kun asiakkaan oppii aidosti tuntemaan hyvin, ongelmatilanteista ja vuorovaikutuksen solmukohdista päästään yli helpommin, ja työntekijän on helpompi mukauttaa työskentelyä asiakkaalle sopivaksi.

Työntekijän läsnäolon ja vuorovaikutuksen merkitys

Tärkeää on myös se, että työntekijästä välittyy aito halu auttaa ja nähdä asiakkaiden kehittyvän, mikä ilmenee tekoina, vaivannäköinä ja aitona ilona asiakkaan onnistumisista. Luotettavuutta tai halua auttaa ei myöskään mitata vain yhden asiakkaan kohdalla, vaan kaikkien vastaanotolla vuosien varrella käyneiden vankien yhteenlasketut kokemukset muodostavat työntekijälle maineen, joka vallitsee vankiyhteisössä. Tähän vaikuttaa myös kaikki se, miten työntekijä käyttäytyy vankilan arjessa. Osastojen käytävillä käydyillä vapaamuotoisilla keskusteluilla, vitsailulla, arkisissa pulmissa auttamisella ja läsnäololla on iso merkitys sille, millaiseksi työntekijän maine kokonaisuutena muodostuu. Johdonmukaisesti aito ja tasavertainen käyttäytyminen kaikkia kohtaan luo luottamusta siihen, että työntekijä on aidosti oma itsensä, eikä vain vastaanototilanteessa esitä mukavaa saadakseen asiakkaan puhumaan.

Työntekijän on uskallettava kohdata asiakkaat ihmisinä, ei vankeina, ja olla kiinnostunut heistä kokonaisuutena, eikä vain jonkin kapean työskentelyalueen kautta. Asiakkaiden menneisyys ja menneet teot voivat olla synkkiä, ja niistä on hyvä olla tietoinen, mutta he aistivat todella herkästi, jos heitä pelkää tai jos heihin suhtautuu ennakkoluuloisesti. Työntekijän avoin, rauhallinen ja välittävä kohtaaminen on kädenojennus luottamussuhteen syntymiselle: minä luotan sinuun, ehkä sinäkin voit oppia luottamaan minuun. Pastori Vesa opetti mi-

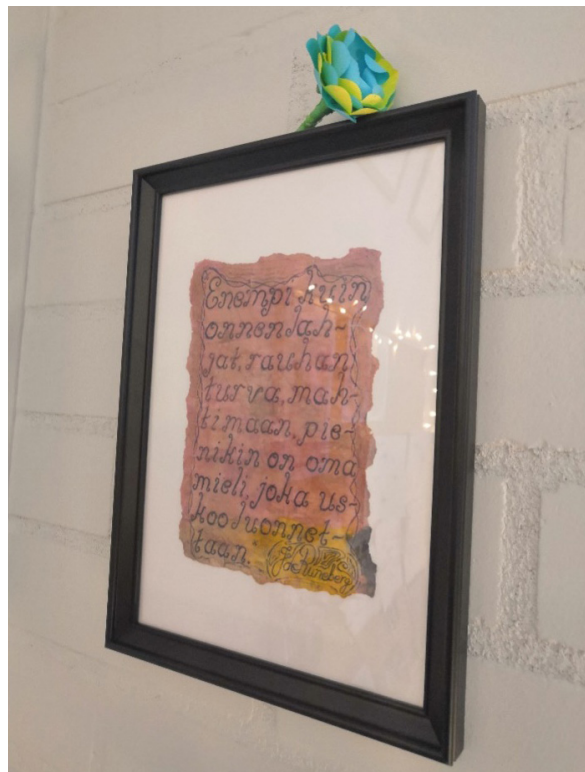
nulle, että ihmiset useimmiten haluavat kasvaa sen luottamuksen arvoiseksi, joka heille annetaan, ja tämä on omankin kokemukseni perusteella pitänyt paikkaansa.

Työntekijän tapa olla vuorovaikutuksessa tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa avoimuutta ja luottamusta asiakkaalle. Sopivassa määrin myös omasta itsestä, omista kokemuksista ja omista ajatuksista jakaminen auttaa syventämään luottamussuhdetta, kun työntekijästäkin muodostuu asiakkaan silmissä ihminen, eikä kasvoton virkamies. Asiakkaat kokivat hyvänä myös sen, että työntekijä sanoitti oman ajatusprosessinsa ääneen. Tämä tekee työskentelystä läpinäkyvämpää, ja mallintaa asiakkaalle monipuolista ajattelua, kun asiakas saa kuulla, mitä eri ajatuspolkuja työntekijä käy läpi ennen päättämistään johonkin lopputulokseen, ja miten hän perustelee sen.

”Jotta restoratiivinen prosessi kokonaisuutena onnistuu, korjaamista pitääkin siis tapahtua myös suhteessa rikoksen tekijään”

Restoratiivinen prosessi väkivaltatyössä

Restoratiivisen oikeuden näkökulmasta moni asiakas nosti esiin sen, että aito vastuunotto vaatii identiteetin muutosta. Pelkkä ulkoinen käyttäytyminen ei vielä kerro vastuunotosta tai katumuksesta, vaan kokonaisvaltainen muutos vaatii vanhoista toisia vahingoittavista ajattelu- ja käytösmalleista luopumista ja sen todellista ymmärtämistä, miten oma toiminta on vahingoittanut sekä muita että itseä. Moni asiakas kertoi yhdeksi isoimmista oivalluksistaan sen, miten ja keitä kaikkia oma vahingollinen toiminta on kosketanut. Jotta restoratiivinen prosessi kokonaisuutena onnistuu, korjaamista pitääkin siis tapahtua myös suhteessa rikoksen tekijään. Väkivallan tekijän tukeminen ja auttaminen ei näin ole pois uhrien oikeuksien toteutumisesta, päinvastoin. Esimerkiksi oikeuden määräämien korvausten maksujärjestelyt kaipaivat asiakkaiden näkökulmasta enemmän restoratiivista lähestymistapaa ja mahdollisuuksia aitoon dialogiin siitä, miten tuomittu pystyisi realistisesti korvaukset maksamaan.

Asiakkaalta lahjaksi saatu käsintehdylle paperille kirjoitettu J.L. Runebergin runo, sekä vanhoista ajanvarauslapuista askarreltu "linnaruuus". Ruusun merkityksen asiakas selitti niin, että sen sijaan, että hän heittäisi tapaamisilla saadut opit tapaamisten jälkeen roskakoriin, hän on laittanut ne talteen, ottanut käyttöön ja tehnyt niistä jotain kaunista.

Työotteen vaikuttavuus: Toimiiko ihmislähtöinen työote väkivallan ehkäisyssä?

Mitä tällä kaikella on sitten saatu aikaiseksi? Tilastotietoa asiakkaideni uusintarikollisuudesta en valittavasti saa käsiini, joten tieto työni tuloksellisuudesta perustuu täysin anekdootillisiin havaintoihin. Voimme vain luottaa asiakkaideni kertomuksiin. Haastattelemanasi asiakkaat ovat toistaiseksi pysyneet irti väkivallasta ja päihteistä, ja ovat hakeutuneet koulutukseen tai työelämään. Yksi jopa kokemusasiantuntijakoulutuksen kautta lähihoitajaksi lastensuojelutyöhön. Väkivaltatyön ansioiksi he nimeävät muun muassa ajattelun ehdottomuuden ja mustavalkoisuuden vähenemisen ja omien näkökulmiensa laajentumisen. He osaavat nyt huomioida toimintansa vaikutuksia ympäröiviin ihmisiin ja maailmaan selkeämmin. Työskentelystä jäi käteen vuorovaikutustaitoja, ja jopa sovittelun taitoja, joilla he ovat selvinneet eteen tulleista konfliktitilanteista ilman väkivaltaa. Identiteetin muutos ihmiseksi, joka ei käytä väkivaltaa, on lisännyt kaipuuta ylipäättään sosiaaliseen harmoniaan ja yhteisymmärrykseen. Sietokyky ympäristön riittaisuudelle tai vahingollisuudelle oli madaltunut, mikä johti koettuun velvollisuuteen puuttua vääryyksiin ja tarjota

muillekin apua ristiriitatilanteiden ratkaisemiseksi. Eräs asiakas joskus vitsaili minun myrkyttäneen hänet kukkahattutäijäajatuksilla, kun hän oli tunnistanut omien automaattisten ajatustensa muuttuneen haastavissa tilanteissa.

Koen itse, että työskentelyssä on tärkeää myös asiakkaan saamat positiiviset kokemukset ihmissuh-teista, vuorovaikutuksesta, itsensä kehittämisestä, viranomaisista ja omista asioistaan puhumisesta. Vankila on luonnoton ympäristö, joten uskon läsnäolollani olevan merkitystä myös asiakkaiden arjessa kuuntelijana, tukihenkilönä ja ihmisenä, jonka puoleen kääntyä missä tahansa asiassa. Työotteeni selkeimmät varjopuolet ovat emotionaalinen altistuminen, vuorovaikutuksen intensiivisyyden kuormittavuus ja väistämätön asiakkaisiin kiintyminen, mutta näidenkin kanssa on vuosien mittaan oppinut tasapainoilemaan. Koen hyötyjen kuitenkin peittoavan haitat. Olen pystynyt raivaamaan itselleni tilan tehdä itseni näköistä ja arvojeni mukaista työtä, jonka uskon olevan oikeasti vaikuttavaa. Aika näyttää, olenko oikeassa, mutta toistaiseksi lupaavalta vaikuttaa. Ajattelen, että minun työni ei ole korjata tai parantaa asiakasta, vaan saada hänet liikkeelle oikeaan suuntaan ja toivoa, että hän jatkaa samalla tiellä vankilasta päästyään.

Hanna Kallioluoma

VÄKIVALTATYÖN ERITYISOHJAAJA TAI VANKIEN KESKEN VÄKIVALTALTA-HANNA
SOSIAALIPSYKOLOGI YTM

Kirjoittaja Hanna Kallioluoma on työskennellyt Kylmäkosken vankilassa maaliskuusta 2020. Hän asuu Tampereella avopuolison ja kahden tappijalkaisen koiran kanssa.

Vuoden kasvatuskentän sovittelija -palkinnot 2023 on jaettu

TEKSTI JA KUVAT: VERSO-OHJELMAN KOULUTTAJAT

VERSO-ohjelma palkitsee vuosittain kasvatuskentän sovittelijapalkinnolla henkilöitä tai ryhmiä, jotka ovat ansioituneet koulujen tai päiväkotien sovittelutoiminnan edistämisen, aktiivisen sovittelijana toimimisen tai yleisesti sovittelutoiminnan tukemisen saralla. Vuonna 2023 palkintojen saajia oli kolme: Tuusulasta Pellavan päiväkodista Mari Launiainen, Turun Linnasmäen opistota Eliisa Savola sekä Seinäjoen Yhteiskoulun Verso-toimijat, oppilaat ja aikuiset. Lisäksi kunniamaininnan sai Mikkelin opetus- ja koulutuspalveluiden kehittämispäällikkö Aila Marjamaa.

Ensimmäinen palkinnon saajista on Tuusulassa Pellavan päiväkodissa työskentelevä **Mari Launiainen**. Palkintoperusteissa todetaan:

Mari Launiainen on omalla toiminnallaan ja esimerkiksi mahdollistanut lapsille oikeuden päästä osalliseksi, tulla nähdyksi, kuulluksi sekä kunnioitavasti kohdatuksi arjen konfliktitilanteissa. Mari on erityisen ansiokkaasti vaalinut leikin ja draaman keinoja harjoittellessaan lasten kanssa sovittelutaitoja. Restoratiivisella työotteellaan Mari on jo vuosien ajan vahvistanut lasten aktiivista ja kokonaisvaltaista osallisuutta sekä oikeutta olla vaikuttamassa heitä itseään koskeviin asioihin.

Mari on sinnikkäästi ja luovasti edistänyt MiniVerso-toiminnan sekä restoratiivisen, kunnioittavan ja keskusteleavan toimintakulttuurin vahvistumista omassa yhteisössään. Hän on usean vuoden ajan toiminut myös aktiivisena MiniVerso-mentorina Tuusulan varhaiskasvatuksessa ja pyrkinyt näin edistämään MiniVerso-toiminnan käynnistymistä, juurtumista sekä ylläpitoa koko kunnan varhaiskasvatuksessa.

VERSO-ohjelma haluaa kiittää Mari Launiaista tekemästään arvokkaasta työstä restoratiivisen sovittelutoiminnan edistäjänä, tukijana ja toimijana.

Toinen palkituista on Turussa Linnasmäen opistolla työskentelevä **Eliisa Savola**. Palkintoraati perustelee valintaa seuraavasti:

Eliisa Savola on omalla aktiivisella työllään edistänyt restoratiivisen ajattelun ja lähestymistavan hyödyntämistä erityisesti toisella asteella. Hän on perehtynyt aiheeseen laajasti ja löytänyt luovia tapoja tuoda tätä osaamista oman yhteisönsä käyttöön. Eliisan erityinen taito kohdata muita restoratiivisella tavalla ja tehdä yhteistyötä toisia arvostaen on tukenut erinomaisesti hänen työtään restoratiivisen kohtaamisen taitojen ja kulttuurin levittämisessä. Eliisa on toiminut sovittelutoiminnan innostajana ja toteuttajana mahdollistaen yhä useammalle nuorelle oikeuden päästä osalliseksi: tulla nähdyksi, kuulluksi ja kohdatuksi arjen konfliktitilanteissa, sekä edistänyt keskusteleavan ja kunnioittavan toimintakulttuurin leviämistä.

VERSO-ohjelma haluaa kiittää Eliisa Savolaa hänen tekemästään arvokkaasta työstä restoratiivisen lähestymistavan ja sovittelutoiminnan edistäjänä, tukijana ja toimijana.

Kolmas palkittu on **Seinäjoen Yhteiskoulun Verso-oppilaat ja -aikuiset**. Palkintoraadin perustelut:

Seinäjoen Yhteiskoulu on ansiokkaasti rakentanut sovittelutoimintaa yläkoulun arkeen välittömästi toiminnan käynnistämisen jälkeen. Seinäjoen Yhteiskoulun Verso-toimijat ovat nivoneet toiminnan onnistuneesti koulun rakenteisiin ja ottaneet Verso-toiminnan yhdeksi osaksi koulun arvojen toteuttamista käytännössä. Omien sanojensa mukaan: "Kaikessa koulun toiminnassa ja ihmissuhteissa vaalitaan toisen ihmisen kunnioittamista."

Seinäjoen Yhteiskoulussa on annettu lukuisille op-
pilaille mahdollisuus opetella sovittelutaitoja ja op-
pilaat on otettu myös mukaan sovittelutoiminnan
käytännön järjestelyihin. Johdon tukemana Ver-
so-aikuisten kymmenhenkinen ryhmä ovat omalla
esimerkillään luonut matalan kynnyksen sovittelu-
toiminnan toteutumiseen koululla ja mahdollista-
neet kaikkien osallisuuden toimintaan.

VERSO-ohjelma haluaa kiittää Seinäjoen Yhteiskou-
lun Verso-toimijoiden tekemästä arvokkaasta työstä
restoratiivisen sovittelutoiminnan edistäjänä, tukija-
na ja toimijana.

**Palkittu Mari Launiainen: Aikuinen on lapsen tärkein oppimisympäristö ja
miten tärkeää onkaan, olla kunnioittava ja kuunteleva oppimisympäristö.**

**Miltä palkinnon saaminen tuntui ja mitä aja-
tuksia se herätti?**

Palkinnon saaminen ja palkituksi tuleminen läm-
mitti valtavasti! En osannut ollenkaan odottaa, että
minulle se tulisi. Kun jokin on itselle todella tärkeää
sekä työn että oman arvomaailman näkökulmasta,
ja se nähdään ja saat siitä työstä tunnustuksen, niin
se innostaa lisää ja antaa energiaa jatkaa. Arvostan
suuresti tätä tunnustusta ja palkintoa.

**Millaisia ajatuksia palkinnon perustelut herät-
tivät?**

Palkinnon perusteluissa kiteytyvät hyvin ne arvot,
joita pyrin työssäni lasten kanssa pitämään yllä.
Tulla nähdyn ja kuulluksi. Kunnioittava kohtaa-
minen. Nämä arvot luovat rauhan ja empatian
kasvu ympäristön, jossa lasten on hyvä harjoitella
elämäntaitoja. Kun kohtelen muita kunnioittavasti,
minuakin kohdellaan kunnioittavasti. Kun kuun-
telen, minuakin kuunnellaan. Aikuinen on lapsen
tärkein oppimisympäristö ja miten tärkeää onkaan,
olla kunnioittava ja kuunteleva oppimisympäristö.

Palkinnon perusteluissa mainitaan myös leikki ja
draama välineinä, joita käytän sovittelutaitojen op-
pimisen tukena. Olen kokenut parhaat ja upeimmat
onnistumiseni sovittelutaitojen harjoittelemisessa
juurikin draaman avulla. Heittäytymällä ja laitta-
malla itseni peliin. Haluan luoda varhaiskasvatuk-
sen arjesta lapsille elämänmakuista ja innostavaa.
Olla sellainen aikuinen, joka on näiden upeiden
tyyppien luottamuksen arvoinen. Sydämessä läi-
kähti lämpö ja kiitollisuus kun luin palkinnon pe-
rustelut. Työni on tullut näkyväksi! Kiitos.

Lisäksi VERSO-ohjelma palkitsi **kunniamaininnalla**
opetus- ja koulutuspalveluiden kehittämisellä
Aila Marjamaan Mikkelistä.

Seuraavassa palkintojen saajien haastattelut ja nä-
kemyksiä sovittelusta.

**Mitä restoratiivisuus ja sovittelu merkitsevät
sinulle?**

Restoratiivinen tapa tehdä työtä on minulle siis
se oppimisympäristö jossa haluan lasten elävän,
kasvavan ja oppivan. Se muistuttaa erilaisuuden
hyväksymisestä ja eri näkökulmien olemassaolo-
sta. Se tukee lasten osallisuutta mitä parhaimmalla
tavalla. Se luo ympäristön jossa lasten on turvallis-
ta löytää itse ratkaisuja ja oppia. Restoratiivisuus
mahdollistaa meille kaikille tilan tuoda ajatukset,
tunteet ja tarpeet esille. Se opettaa minua kuunte-

Mari Launiainen

lemaan ja kuulemaan sen mitä silmä ei näe. Sovit-
telu on tärkeä osa restoratiivista toimintakulttuuria.
Sen avulla saadaan ratkaistua riidat, mutta se myös
ennaltaehkäisee niiden syntymistä, kun me aikuiset
olemme läsnä, mallinamme ja tuemme lapsia so-
vittelevaan tapaan toimia. On lasten oikeus saada
kasvaa sellaisen aikuisen kanssa joka luo turvalli-
sen ja hyväksyvän ilmapiirin kasvaa ja oppia.

Mikä Versossa on mielestäsi tärkeintä?

Verso luo tilan osallistua ja tulla kuulluksi ja sitä
kautta mahdollisuuden oppia. Verson avulla lapset
ja nuoret voivat kaikki oppia. Osapuolet, sovittelijat
ja me aikuisetkin! Se on minun mielestäni Versossa
tärkeintä.

**Palkittu Eliisa Savola: Versossa yhteisön jäsenten osallisuuden vahvistami-
nen ja yhdessä tekeminen on kaiken perusta.**

**Miltä palkinnon saaminen tuntui, mitä ajatuk-
sia se herätti?**

Palkinnon saaminen oli aikamoinen yllätys! Alku-
häkellyksestä toivuttuani heräsi kiitollisuutta ja iloa
siitä, että tulee nähdyn työstä, joka itselle on to-
della merkityksellistä ja arvokasta.

Eliisa Savola

Mitä muuta haluaisit sanoa?

Sovittelu ja Resto-kurssi on antanut valtavasti eväi-
tä työhön ja omaan elämään. Ei ole aina helppoa
toimia sovittotelevasti ja restoratiivisesti. Etenkään
aikuisten kanssa. Tunteiden ja tarpeiden näkemi-
nen ja hyväksyminen epäoikeudenmukaisuuden ja
itsekkyyden takaa on aina välillä työlästä. On pitä-
nyt luopua omasta oikeassaolemisen-tarpeestaan.
Näkinsin, että se on myös turhasta vallasta luopu-
mista. Se varmaan meille aikuisille onkin vaikeinta.
Hyväksyä se, että on olemassa erilaisia ratkaisuja
joihin minun ei tarvitse olla tyytyväinen tai samaa
mieltä niiden kanssa. Se kuuluu osapuolille. Sovit-
telu on antanut minulle valtavasti. Se on laajenta-
nut näkökulmaa ja tuonut työhön sisäistä rauhaa
antaa asioille ja ihmisille aikaa.

**Millaisia ajatuksia palkinnon perustelut herät-
tivät?**

Palkintoperustelujen kuuleminen toi ennen kaik-
kea inspiraatiota ja voimia omaan työhön. Perus-
telut myös vahvistivat omia ajatuksiani siitä, miten
arvokasta yhteisöllisyyteen ja osallisuuteen panos-
tettu työ on. Olen äärettömän kiitollinen siitä, että
saan tehdä työtä juuri siinä työyhteisössä, jossa
olen. Linnasmäen opistolla on pitkä historia yh-
teisöllisyyden vaalijana – mikä mielestäni edustaa
restoratiivisuutta, vaikkei sitä sillä sanalla ole talos-
samme aiemmin kuvailtu. Restoratiivisuus, jonka
perusteella palkinto myönnetään, on yhteisössäni
elävä taito ja voimavara, jonka vankkaa perustaa
ei olisi olemassa ilman kollegojeni vuosien aika-
na tekemää työtä. Toivon, että se tulisi näkyväksi ja
juhliksi, kun palkinto julkaistaan!

**Mitä restoratiivisuus ja sovittelu merkitsevät
sinulle? Mitä sovittelu on antanut, entä vaa-
tinut?**

Minulle restoratiivisuus on ennen kaikkea koh-
taamisen taitoa sekä ihmissuhteiden vaalimista ja
priorisoimista. Unelmieni työyhteisössä ei koskaan
ole liian kiire kysyä toisilta, mitä kuuluu. Siihen
kulttuuriin minun työyhteisöni ihanalla tavalla mi-
nut kouluttanut. Restoratiivisuus merkitsee minulle
myös luottamusta siihen, että asiat edistyvät ja on-
gelmat ratkeavat, kun ihmiset kokoontuvat yhteen
ja kuulevat toisiaan aidosti.

Sovittelu on minulle konfliktinhallintamenetelmän lisäksi ennen kaikkea elämänsäsenne, jota voi hyödyntää kaikissa tilanteissa, joihin liittyy erilaisia näkemyksiä. Sovittelu kiteytyy minusta haluun tunnustaa eri osapuolten ajatusten taustalla olevat tarpeet ja miettiä yhdessä, miten ne tulisi parhaalla mahdollisella tavalla huomioiduksi.

Sovittelu on antanut konkreettisia elämäntaitoja sekä tuonut kyvyn olla läsnä myös tilanteissa, joihin sisältyy jännitteitä. Merkittävimpänä antina sovittelu on tuonut asennemuutoksen omaan ajatteluun: siinä, missä ennen saatoin ajatella, että kasvattajana minulla pitää olla ratkaisu valmiina kaikkeen ja kaikkialla, restoratiivisuus ja sovittelu on tuonut oivalluksen siitä, että riittää, kun on läsnä, kuuntelee, kysyy ja kannustaa – ongelmat oikenevat parhaiten kohtaamisella ja yhteistyöllä. En koe, että sovittelu olisi vaatinut jotain mutta koen, että restoratiivisuus on elämän mittainen ja syventyvä matka, jonka edellyttää reflektointikykyä, halua kehittyä sekä kykyä ottaa vastaan palautetta.

Palkittu Seinäjoen Yhteiskoulun Verso-toimijat: Kannustetaan oppilaita kertomaan aina ja aina vaan matalammalla kynnyksellä.

Miltä palkinnon saaminen tuntui, mitä ajatuksia se herätti?

Tosi hyvältä. Kiitollisia, että huomataan ja meistä on apua.

Millaisia ajatuksia palkinnon perustelut herättivät?

Perustelut olivat osuvia ja iloitaan, että saatu homma toimimaan täällä. Onnistumisen tunne ja perustelut osuvia meidän kouluun. Iloitaan, että saatu tehtyä osaltamme koulustamme parempi paikka.

Mitä restoratiivisuus ja sovittelu merkitsevät teille? Mitä sovittelu on antanut, mitä vaatinut?

Tuntunut hyvältä, että saatu ratkaistua riitoja. Tiimityötä ja sosiaalisia taitoja. Antanut paremman olon. Hyvää mieltä.

Mikä Versossa on mielestäsi tärkeintä?

Puolueettomuus ja se, että molempia osapuolia kuunnellaan. Se, että saatu puhuttua ja ettei asia jää vaivaamaan.

Mikä Versossa on mielestäsi tärkeintä?

Ounastelen, että hyvin toimiva, elävä ja kehittyvä Verso-toiminta voi näyttää hyvin erilaiselta eri oppilaitoksissa, sillä restoratiivisuuden mielestäni kuuluu olennaisena osana se, että toiminta näyttää juuri kyseisen yhteisön näköiseltä. Siksi ajatellen, että Versossa yhteisön jäsenten osallisuuden vahvistaminen ja yhdessä tekeminen on kaiken perusta. Verson jalkauttamistyössä olen yhä uudelleen havahtunut siihen, miten tärkeää on, että henkilökunta ja opiskelijat saavat olla määrittelemässä, millä tavalla ihmissuhteita, luottamusta ja yhteisöllisyyttä tulisi edistää ja millaisissa tilanteissa he kokevat, että sovittelu voisi toimia. Toivon, että kaikessa VERSO-toiminnassa keskeisenä arvona ei olisi pelkästään konfliktinhallinta, vaan yhdessä tekeminen ja vastuun ottaminen sekä omasta että yhteisön hyvinvoinnista.

Mitä muuta haluaisitte sanoa?

Kannustetaan oppilaita kertomaan aina ja aina vaan matalammalla kynnyksellä. Kuulutetaan kaikille vielä meidän toiminnasta ja kerrotaan että meidän kuvat on ilmoitustaululla. Meille voi aina myös kertoa.

Brandon Niskanen, Elia Niemi, Lassi Kivistö, Pipsa Hautala, Ida-Adelina Hemminki. Kuva: Kari Löfhjelm. Lähde: Ilkka-Pohjalainen.

Naapuruussovittelijat Hollannissa

TEKSTI JA KUVA: PIA SLÖGS

Naapuruussovittelun keskuksen työntekijät tekivät opintomatkan Hollantiin 15 – 17.1.2024. Vierailimme erittäin mielenkiintoisissa paikassa ja tapasimme kokeneita sovittelijoita, sekä erityyppistä työtä naapurustoissa tekeviä henkilöitä Amsterdamissa ja Utrechtissa. Päivät olivat antoisia ja täynnä mielenkiintoista ja hyödyllistä oppia ja oivallusta.

Restorative Justice Netherlands järjestö toteuttaa moninaisia restoratiivisia projekteja ja osallistuu aktiivisesti Hollannissa restoratiivisuuden ja sen menetelmien kehittämiseen laajasti yhteiskunnan eri osa-alueilla. Järjestö on esimerkiksi laatinut lainsäädäntöehdotuksen maan rikosprosessiin ”Legislative Proposal to Introduce Provisions Governing Restorative Justice Services Into the Dutch Code of Criminal Procedure”, sekä pyrkii edistämään restoratiivisia tapoja toimia vankiloissa. Järjestön edustaja Gert Jan Slump toimi meidän matkaoppaamme ja järjesti kaikki tapaamiset. Häneltä saimme myös kuulla ”Yhteisöprosessi”-menetelmästä. Yhteisöprosessi on menetelmä, joka on kehitetty ryhmien, ryhmittymien ja ihmisten välisten konfliktien ratkaisemiseksi. Prosessi tukee kaikkia osapuolia laatimaan suunnitelmat konfliktitilanteen ratkaisemiseksi yhdessä. Yhteisöprosessi voidaan toteuttaa niin pienten ryhmien kuin satoja ihmisiä käsittävissä tilanteissa.

Hollannissa 92 % väestöstä asuvat alueilla, joilla on mahdollisuus osallistua naapuruussovitteluun. Sovittelu toteutetaan eri järjestöissä ja kustannuksista vastaavat kaupungit tai kunnat ja joillain alueilla myös kiinteistöyhtiöt. Vuosittain Hollannissa sovitellaan noin 20 000 naapurustoriitaa. Amsterdamissa naapuruussovittelua tuottaa järjestö nimeltä **Beter Buren** (suomeksi ”parempi naapuri”). Sovittelijoina toimivat vapaaehtoiset sovittelijat, joita on yli 200 ja valtakunnallisesti yli 600.

Hollannin mallin mukaisesti ihmiset ovat ensisijaisesti itse vastuussa riita- tai konfliktitilanteistaan. Ensimmäinen kysymys onkin: Oletko yrittänyt selvittää asiaa itse? Vasta tämän jälkeen siirrytään sovitteluun. Muut valittamisen keinot (isännöitsijä, poliisi jne.) eivät pääsääntöisesti ota lainkaan vastaan asioita, joita ei ensin ole yritetty sovittaa. Tapaukset ovat sisällöltään samankaltaisia kuin Suomessa,

molemmissa maissa riitatilanteet lähtevät aluilleen esimerkiksi äänihäiriöistä tai naapurin häiritsevänä koetusta käyttäytymisestä. Toimintatavat ovat Hollannissa ja Suomessa myös samankaltaiset. Merkittävimpänä erona on se, että Hollannissa sovittelu on selkeä ensimmäinen keino, kun se Suomessa monesti on ”viimeinen oljenkorsi”. Tämä ero suhtautumisessa tarkoittaa sitä, että NSK:n sovittelemat naapurustoriidat ovat osittain haastavampia, sillä konfliktit ovat kehittyneet pitkän ajan.

Tapasimme myös Utrechtin alueella toimivat vapaaehtoissovittelijat Annemieken ja Makirin. Molemmat ovat olleet eri rooleissa mukana kehittämässä restoratiivista oikeutta Hollannissa. Vapaaehtoiset naapuruussovittelijat työskentelevät pareittain. Kun he saavat tapauksen hoitaakseen, vain toinen naapureista on yleensä ollut yhteydessä sovittelupalvelua tuottavaan järjestöön ja suostunut sovitteluun. Sovittelun he aloittavat erillistapaamisella tämän aloitteellisen naapurin kanssa. Tapaamisen jälkeen he menevät toisen naapurin ovelle ja tiedustelevat keskusteluhalukkuutta.

Eigen Plan – järjestön edustajat Monique ja Hermen esittelivät meille toimintaa. Eigen Plan toteuttaa Family Group Conferencingia. Conferencing menetelmää voi käyttää myös esimerkiksi naapurustokonflikteissa ja usein näin tapahtuukin silloin kun sovittelu naapureiden välillä ei ole onnistunut. Tarkoituksena ja päämääränä on kartoittaa ja osallistaa ihmisten omat verkostot, jotka laativat yhteistyössä oman suunnitelman siitä, miten tilanne ratkaistaan, miten verkosto tukee tilanteessa ja miten suunnitelman toteutumista seurataan ja päivitetään muuttuneissa tilanteissa. Järjestön nimi tarkoittaaakin ”Omaa suunnitelmaa”.

Vierailun aikana kävimme eri kohteissa Amsterdamin kaakkoisosassa. Alueella asuu ihmisiä 173 eri

Kuvassa vasemmalta Kristian Rintala, Bente London ja Wouter Wiggelaar (Beter Buren), Jens Gellin, Pia Slögs, Gert Jan Slump (Restorative Justice Netherlands), Petra Jääskeläinen ja Pasi Ojala

etnisestä ja kulttuurisesta taustasta, ja alueella on paljon huono-osaisuutta, työttömyyttä, köyhyyttä ja lukutaidottomuutta. Silti alue on täynnä lupaus- ta ja kehitystä. Tutustuimme ensin **Neighbourhood Court**, eli naapurustotuomioistuimeen. Käyntimme toteutui paikallisen alioikeuden ulkoistetussa istun- tosalissa rakennuksessa, joka muistutti kerhotilaa ja sijaitsi kerrostalojen keskellä sisäpihalla. Na- purustotuomari Maria käsittelee velka-asioita, kou- lulintsaamista ja alueella tapahtuneita tai alueen asukkaan tekemiä rikoksia. Prosessi noudattaa ta- vanomaista oikeusprosessia, sillä erolla, että huo- neessa istutaan ovaalin pöydän ympärillä ja istunto on keskustelevalta. Pyrkimyksenä selvittää ja ottaa huomioon ihmisten kokonaistilanne ja esimerkiksi heti istunnossa räätälöidä realistinen maksusuunni- telma velan hoitamiseksi.

Samassa talossa toimii myös **Youth Court**, eli nuo- risotuomioistuin, jossa nuoret toimivat tuomarina, syyttäjänä ja avustajana. Syyttäjä toimii yhteisön äänenä, yhteisön jäseniä voi myös osallistua ja ker- toa miten esimerkiksi asunnon edustalla tapahtunut pahoinpitely on vaikuttanut turvallisuuden tuntee- seen. Nuori tuomari esittää restoratiivisia kysymyksiä ja pyrkii löytämään rakentavan, yhteisöä hyö- dyttävän seuraamuksen rikoksesta.

Tapasimme myös alueella toimivan **Mediation Networkin** sovittelijan, Tyronen joka kertoi työs- tään. Hän sovittelee alueen nuorten tekemiä ri- koksia, kuten ryöstöjä, törkeitä pahoinpitelyjä ja kiristyksiä. Kiristys voi olla esimerkiksi sellainen tilanne, että vanhempi ”kova rikollinen” pakottaa tai kiristää nuorta, heikommassa asemassa olevaa

tekemään esimerkiksi ryöstön. Tyron korosti, että tärkeintä sovittelussa on kohdata ihminen ihmise- nä. Sovittelijan on näissä tilanteissa ja tapauksissa ymmärrettävä osapuolten tuskaa ja tilannetta.

Viimeinen tapaaminen opintomatalla oli Amster- dam Southeast-alueen **District Chairwoman**, Tan- ja, joka tekee asiat toisin. Hänen lähestymistapansa on täysin poikkeuksellinen ja loistava. Hänen vir- kahuoneessaan vierailee säännöllisesti ryhmä 10 – 11 vuotiaita lapsia mentoroimassa häntä. Hän esittää heille ongelmia, pulmia tai asioita, jotka tulee ratkaista ja tiedustelee näiltä lapsimentoreil- taan, miten asia tulisi hoitaa. Tanja on kehittänyt koulutusohjelman ”Law and Love” vastapainoksi yhteiskunnassa vaadittuihin koviin otteisiin ”Law and order”.

Mieleenpainuvaa näissä eri kohteissa Amsterdamin kaakkoisosaa oli se, että asioita voi tehdä monella tavalla, kohdata ihminen ihmisenä, tehdä asioita yhdessä ja yhteisöllisesti. Asenne- ja toimintatapa- joen muutoksilla voi saada paljon hienoja asioita aikaiseksi. Saimme valtavasti ideoita ja ajatuksia naapurisuussovittelun, mutta myös laajemmin asui- nalueiden restoratiivisuuden, ihmisten oman aktii- visuuden ja toimijuuden, sekä osallisuuden kehit- tämiseksi.

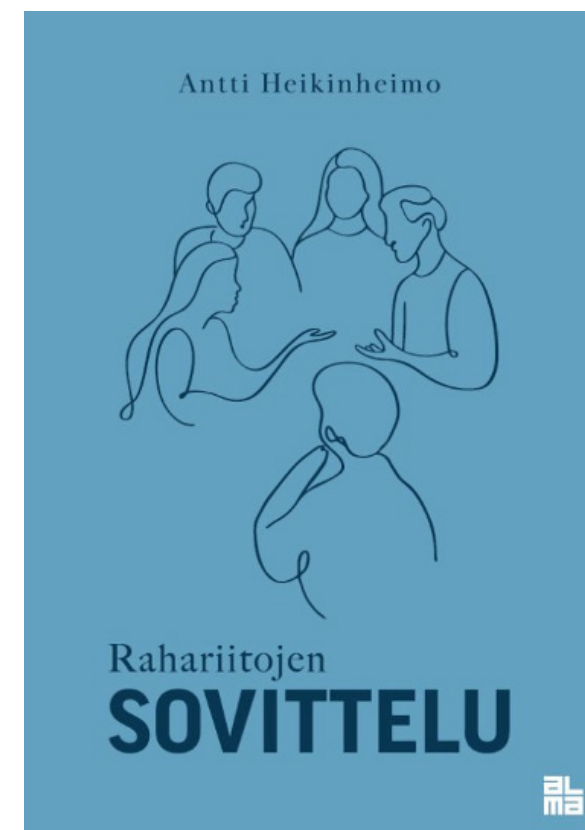
Pia Slögs

NAAPURUUSOVITTELUN KESKUKSEN VT. PÄÄLLIKÖ JA SSF:N KANSAINVÄLISEN OVITTELU -HANKKEEN JOHTAJA

Julkaisuja

Rahariitojen sovittelu

Laamanni ja SSF:n puheenjohtaja Antti Heikinheimon teos rahariitojen sovittelusta julkaistiin marraskuussa 2023. Teos on merkittävä haastavien rahariitojen sovittelun näkökulmasta, mutta antaa myös laajasti ym- märrystä sovittelun lähtökohdista ja periaatteista kaikille sovittelijoille sovittelun osa-alueesta riippumatta. Ennen kaikkea teoksessa kuuluu laajan kokemuksen ja asiantuntijuuden omaavan sovittelijan ääni.

Rahariitojen sovittelu on käytännönläheinen esitys 2000-luvulla tapahtuneesta rahariitojen konfliktinrat- kaisun murroksesta. Siirtymästä kohti yhteistoimin- nallista konfliktinratkaisua, jossa sovittelulla on kes- keinen rooli. Kirjassa käsitellään käytännönläheisesti muun muassa sovittelun vaiheistettu struktuuri, so- vittelun teoreettiset lähtökohdat ja konfliktin laaduk- kaan ratkaisun kannalta keskeinen konfliktidiagnoosi sellaisina kuin niitä kirjoittajan johdolla rahariitojen sovitteluissa käsitellään. Kirjan luettuasi ymmärrät, miten ammattitaitoisesti toteutetussa sovittelussa syn- tyy vaikeassakin konfliktissa sovinto, joka on osapuo- lille heidän oman arvionsa mukaan parempi kuin olisi ollut lainkäyttömenettelyssä todennäköisesti syntynyt ratkaisu, mikäli asiaa ei olisi sovittelussa sovittu.

Kirja on *must-luettavaa* jokaiselle rahaan liittyvien konfliktien parissa työskentelevälle, konflikteja tutki- valle tai konfliktinratkaisusta kiinnostuneelle nykyi- selle ja tulevalle juristille ja kaikille muille konfliktin- ratkaisuun ammattinsa puolesta osallistuville.

Kirjan kirjoittajalla sovittelija, laamanni Antti Hei- kinheimolla on yli 25 vuoden kokemus sovittelusta asianajajana sekä tuomari- ja yksityisenä sovitte- lijana. Hän on lontoolaisen sovitteluinstituutin Center for Effective Dispute Resolution (CEDR) vuonna 1999 akkreditoima sovittelija ja CEDR:n opettajakunnan ja sovittelijajaneelin pitkäaikainen jäsen. Hän on 2000-luvun alusta lukien kouluttanut sovittelua esimerkiksi Asianajajaliiton, oikeusministeriön ja Tuo- mioistuinviraston järjestämissä sovittelukoulutuksissa.

Heikinheimo toteaa kirjansa johdannossa, että kirjan yhtenä tavoitteena on kuvata sitä, miten sovittelun teoria ilmenee sovittelutyössä, miksi teoreettisten lähtökohtien nivouttaminen käytännön sovittelutyöhön on tärkeää ja miten lait vaikuttavat rahariitojen sovitteluun. Hän avaa sovittelun menettelyä ja sovittelun eri vaiheita yli 300 sovittelun tuomalla kokemuksella.

Teos on tilattavissa Alma Talentin verkkokaupasta: <https://shop.almatalent.fi/sivu/tuote/rahariitojen-sovitte- lu/4967279>

Sovittelija; Kuinka ratkoa riitoja (työ)elämässä

Kansanedustaja Pauli Aalto-Setälän kirja Sovittelija julkaistiin lokakuussa 2022. Kirjoittaja toteaa, että sovittelu on neuvottelutaidon musta vyö.

Sovittelija-kirjan opit ja esimerkit auttavat ketä tahansa pärjäämään konfliktitilanteissa ja ymmärtämään osapuolia paremmin.

Sovittelua tarvitaan enemmän kuin koskaan. Yritysten, perheiden ja yhteiskunnan ongelmat ovat lähes aina ihmisten välisiä konflikteja. Jo huono ilmapiiri tulee työpaikoilla kalliiksi. Tämä käytännönläheinen kirja auttaa onnistumaan haastavissa tilanteissa, kuten yhteistoimintaneuvotteluissa tai perheriidassa. Taitava neuvottelija neuvottelee itsensä hankalasta tilanteesta eroon, mutta sovittelutaitoinen pääsee pidemmälle: palauttaa kriisiytyneen suhteen ennalleen ja tekee maailmasta sopuisamman paikan.

Pauli Aalto-Setälä on kokenut muutosjohtaja, luennoija ja tietokirjailija, joka on valmistunut työyhteisösovittelijaksi ja toimii muutosjohtamisen työelämäprofessorina. Hän on raportoinut, selvittänyt ja aiheuttanut konflikteja yli 30 vuotta. Hän haastatteli kirjaa varten useita ammatikseen neuvottelevia henkilöitä kuten Pekka Haavistoa, Vuokko Piekkalaa, Minna Hellettä, Alexander Stubbia, presidentti Ahtisaaren avustajaa Matti Kalliokoskea ja lukuisia työyhteisösovittelijoita ja tutkijoita. ”Jokaisen tulisi osata sovittaa ja neuvotella, sillä siellä missä on ihmisiä, on myös konflikteja,” toteaa Aalto-Setälä kirjansa alkupuheessa.

Teos on julkaistu kovakantisena kirjana, MP3-äänikirjana ja e-kirjana. Lisätiedot: <https://www.tammi.fi/kirja/pauli-aalto-setala/sovittelija/9789520442712>

Tutustu myös Pauli Aalto-Setälän vetämään Riita podcast-sarjaan Yle Areenassa.

Ihmiset riitelevät - ja paljon. Pariskunnat, työyhteisöt ja erilaiset ryhmät. Riidat sairastuttavat, saavat vaihtamaan työpaikkaa ja tuovat yhteiskunnalle miljoonien kulut. Onko maailmassa enemmän riitaa kuin ennen? Kuinka pidetään erillään rakentava väittely ja henkilöön käyvä riitely?

Riita Podcast-sarjassa puretaan riitelystä ja väittelystä liittyviä myyttejä ja etsitään keinoja sopuisaan elämään. Keskusteluja vetää journalisti, kansanedustaja ja sovittelija Pauli Aalto-Setälä. Riitatilanteita dramatisoi näyttelijä Sari Havas. 10-osaisen sarjan vieraina ovat muun muassa tuhansia riitaisia pareja neuvonut parisuhdeterapeutti Mikael Saarinen, väittelyistä nauttiva kansanedustaja Anna Kontula, yllätyspotkut saanut yritysjohtaja Lauri Sipponen ja lapsia sovittelijoiksi opettanut rehtori Tiina Kortetmäki.

Yle Areena: <https://areena.yle.fi/podcastit/1-65754481>

VERSO-ohjelman oma sovittelubiisi on nyt saanut nuotit

TEKSTI: LOTILAN KOULUN OPETTAJA JUPE KUIKKA

Lahtelainen Lotilan koulu tuotti keväällä 2023 VERSO-ohjelmalle oman tunnuskappaleen musiikkivideoineen. Kappale ja sen video läpikäyvät upean musiikin tukemana koulussa tapahtuvan sovitteluprosessin. Musiikkivideolla esiintyvät oppilaat ja lauluun ideaan saanut opettaja Ismo Pekkala olivat esillä edellisessä Sovittelusanomassa, ja biisin ensiesitys tapahtui komeasti Sovittelijapäivillä Helsingissä. Mutta keitä muita oli biisin taustalla?

Ismon kollega, luokanopettaja Jukka-Pekka ”Jupe” Kuikka on mies lauluaihion viimeistelyn taustalla. Nyt Jupe kertoo biisin syntymän tarinan omasta näkökulmastaan.

Ismo kertoi minulle Verso-porukalle syksyllä 2022 esittämästään kappaleesta, ja pyysin häntä soittamaan ja laulamaan sen myös minulle. Siinä syksyn kiireessä Ismo sai lähetettyä minulle mies ja kitara-version. Rakastuin ja ihastuin lauluun saman tien. Ismo myös kertoi reaktioista laulun esittämisen jälkeen sovittelijapäivillä. Meillä kaikilla on ollut kollektiivisesti yhtenäinen kokemus Ismon kappaleesta. Se on kokonaisuus, jossa mennään teksti edellä. Se teksti nojautuu kokemukseen sovittelusta Lotilan koulussa jo pitkältä ajalta.

Otin perinteisesti kyniä, kumin, viivoittimen ja nuottipaperia esiin, ja aloin purkaa laulua paperille. Rakenne, soinnut, tahtimäärät kohdilleen, mietintää soittamista. Ilman muuta akustinen kitara oli mielessäni heti isossa roolissa, koska se on Ismon ominta maailmaa. Hyvin pian alkoi mielessä soida jouset. Tarina suorastaan huusi herkkiä jousia tuekseen. Otin yhteyttä Lumos-kvartetin johtajaan, Niklas Hagmarkiin. Lähetin hänelle raakaversion miksauksesta ja saatesanoiksi laitoin: saat vapaat kädet. Alkuperäiseen jousiariin on tehty tasan kaksi muutosta: teeman nosto kertosaakeeseen ja viimeinen sointu mollista duuriin. Loppu on kuultavissa.

Kuorona Lotilan oppilaat toimivat kuin ammattilaiset, mutta se ei yllättänyt - siihen pystyin luotamaan. Kuoron osuoksien äänittämiseen studiossa meni puolisen tuntia. Muutkin soittimet saatiin

”Ilman muuta akustinen kitara oli mielessäni heti isossa roolissa, koska se oli Ismon ominta maailmaa. Hyvin pian alkoi mielessäni soida jouset. Tarina suorastaan huusi herkkiä jousia tuekseen.”

purkkiin yhden työpäivän aikana: rummut, basso, piano, kaksi akustista kitaraa, sähkökitara. Sovitukset olin kirjoittanut tarkasti, ja annoin myös paljon vapauksia ammattimuusikoille. Kaikissa osuuksissa edettiin tarina ja teksti edellä. Haastavin osuus oli löytää kaikille sopiva ajankohta jokaisen vaiheen toteuttamiseen. Lopulta saimme vielä Jarkko Kiiskin (piano) tekemään kuoroarrit sovitukseni pohjalta kouluille jaettaviksi.

Videon tekeminen oli mielessäni hieman kysymysmerkki, koska en ollut tehnyt videotuotantoa aikaisemmin tässä mittakaavassa. Ymmärsin heti, että maan laajuiseen levitykseen tulevalle videolle pitää saada ammattitason kuvaajat ja käsikirjoittajat. Sovittuna aamuna kaksi raikasta nuorta saapui Helsingistä Lahteen hyvillä välineillä täynnä raikasta energiaa. Tiesin ja tunsin heti, että tämä on tässä. Sanni Lehto ja Eetu ”Edu” Lehtinen osoittautuivat

heti aivan loistavaksi työpariksi! Lapset olivat niin luonnollisia heidän seurassaan. Koin oloni etuokeutetuksi, kun sain seurata heidän työskentelyään. Arvostan heitä kovasti.

Itse olin äärimmäisen innoissani, kun Ismo pyysi minua tuottamaan tämän projektin. Olin aikaisemmin tuottanut pari levyä, mutta koskaan mitään näin laajamittaista. Äänite, video, kuorosovitus. Siinä on puuhaa normaalin opetustyön ohelle. Tuottajana kovin työ on olla aktiivinen ja vastata kaikkiin mahdollisiin viesteihin mahdollisimman pian ja viimeisimmän tiedon mukaan joka suuntaan. Kaiken kaikkiaan viestittelinkin parhaimmillani 14 ihmisen kanssa saman vuorokauden sisällä. Jokainen halusi tietää missä mennään, ja jokainen oli oikeutettu informaatioon.

Produktion aikana ei syntynyt ainuttakaan riitailannetta. Ei edes pientä sanailua. Kaikki sujui "smoothly" ja koin, että jokainen hengitti ja puhalsi samaan hiileen koko produktion ajan lähtien pienestä versokuorolaisesta, tämän vanhemmasta aina Sovittelufoorumin ylimpään johtoon. Verson koulutussuunnittelija Nelli Marjakangas oli mitä lempein yhteistyökumppani, jonka kanssa oli todellinen ilo työskennellä.

VERSO-ohjelman ohjelmajohtaja Maija Gellin on luonut merkittävän hienon toimintamallin Suomeen, jossa olen saanut olla mukana tämän produktion kautta. Olen siitä valtavan kiitollinen ja onnellinen. Samoin haluan kiittää jokaista produktiossa mukana ollutta henkilöä. Lopuksi vielä suurin kiitos kaikesta Ismo, my brother!

Tietoa kentältä

MiniVerso-toiminta mukana Karvin arvioinnissa!

VERSO-ohjelman varhaiskasvatuksen MiniVerso-toiminta haki ja hyväksyttiin yhdeksi **Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen Karvin** arviointikohteeksi.

Karvi käynnisti haun Kiusaamisen vastaiset ja lasten sosioemotionaalisia taitoja tukevat menetelmät varhaiskasvatuksessa marraskuussa ja julkaisi arviointiin päässeet hankkeet joulukuussa 2023. Arviointityö jatkuu keväällä 2024 ja Karvin arvioinnin loppuraportti julkaistaan syksyllä 2024.

VERSO
OHJELMA

Sovittelijoiden vuoden 2024 Olohuoneet käynnistyvät

Sovittelijoiden ja rauhanvälittäjien yhteiset Olohuone-tapaamiset jatkuvat taas alkuvuodesta jo viidettä vuotta. Tapaamiset toteutuvat verkossa Zoom-alustalla.

Suomen Sovittelufoorumi ry ja Sovinto-ohjelma (www.sovinto.fi) järjestävät vuoden ensimmäisen Olohuoneen torstaina 8.2. klo 15.30-17.00 rahariitojen sovittelusta. Alustajavieraana tässä etätapaamisessa kuullaan laamanni Antti Heikinheimoa, jonka samanniminen kirja eli Rahariitojen sovittelu ilmestyi viime vuoden lopulla. Tapaamisen lisätiedot ja ilmoittautuminen 7.2. mennessä ilmoittautumislomakkeen kautta täältä: <https://www.lyyti.in/helmikuunolohuone>

Maaliskuussa starttaa myös vuoden ensimmäinen työyhteisösovittelijoille suunnattu vertais-Olohuone. Näissä fasilitoiduissa tapaamisissa työyhteisösovittelijat pääsevät vertaistukea hyödyntäen jakamaan omia kokemuksiaan ja vaihtamaan näkemyksiä työyhteisösovittelun kenttään liittyvistä ajankohtaisista aiheista. Tapaamisia luotsaavat v. 2024 aikana SSF:n Maija Gellin sekä Pia Lappalainen. Ensimmäinen työyhteisösovittelijoiden vertais-Olohuone toteutuu ti 12.3. klo 15.30-17.00. Tuolloin alustajavieraana meillä on sovittelijanakin toimiva Anniina Ruusila, joka teki viime vuoden puolella pro gradu -tutkielman luottamuksesta ja luottamusta edistävästä johtajuudesta.

Jos olet jo Olohuonetiedotteiden postituslistalla saat tiedotteen ja ilmoittautumislinkin sähköpostiisi hyvissä ajoin. Olohuoneiden tiedotuslistalle voi ilmoittautua laittamalla sähköpostia #sovinnon Hannalle: hanna-karoliina.myllynen@hdl.fi. SSF:n toimisto muistuttelee Olohuone-tapaamisista jäseniään myös sähköpostitse, joten muistathan tarvittaessa päivittää yhteystietosi toimistolle! Vain ilmoittautuneille lähetetään linkki tilaisuuteen.

Tervetuloa kuuntelemaan alustuksia, jakamaan näkemyksiä ja pohtimaan sovittelijan työtä!

Lähde toukokuussa EFRJ:n kv-konferenssiin Tallinnaan!

Kahdestoista kansainvälinen restoratiivisen oikeuden konferenssi kokoaa jälleen maailmanlaajuisesti restoratiivisen oikeuden tutkijoita ja toimijoita European Forum for Restorative Justice -järjestön toteuttamaan konferenssiin **Just Times: Restorative Justice Responses in Dark Times**.

Konferenssipaikkana Tallinn University Conference Centre ja ajankohtana 29.-31.5.2024. Joten nyt on hieno mahdollisuus päästä vaihtamaan ajatuksia ja näkemyksiä kollegoiden kanssa ja saada tuoretta tietoa ja oppia restoratiivisen oikeuden lähtökohdista, menettelyistä ja tuloksista. Ja aivan lähellä!

Konferenssi ohjelma keskittyy restoratiivisen oikeuden mahdollisuuksiin synkkinä aikoina, jolloin konfliktit, sodat ja väkivalta ovat joko läsnä tai uhkaavat useimpia kansakuntia, alueita ja yhteisöjä. Konfliktit, sodat ja väkivalta heikentävät rauhaa, oikeudenmukaisuutta, oikeuksia ja demokratiaa, arvoja, joita pidämme usein itsestäänselvyytenä. Ne voivat ruokkia pelkoja ja epävarmuutta samalla kun ne lisäävät ihmisten ja ympäristön haittoja ja haavoittuvuuksia. Vaikka restoratiivista oikeutta käytetään laajalti vastaamaan ihmisten väliin konfliktihin ja haastamaan olemassa olevia ranskaisvia oikeusjärjestelmiä, tämä konferenssi haluaa avata keskustelun oikeudenmukaisen tilanteen palauttamiseen restoratiivisen oikeuden näkökulmasta, kun pyritään vastaamaan laajempiin sotiin, konfliktihin ja väkivaltaan sekä niiden seurauksiin.

Ohjelmassa kymmeniä työpajoja ja sessioita, joissa keskitytään mm. seuraaviin teemoihin:

- Restorative justice & violence reduction
- Restorative justice & peacemaking
- Restorative justice, criminal justice, prisons & the law
- Restorative justice & trauma
- Restorative justice, communications & cultural change

Keynote -puhujina mm. Gary Slutkin Yhdysvalloista (an epidemiologist and an innovator in violence reduction), Rondine Citta della Pace Italiasta (peace work in conflict zones like Israel, Palestine, Ukraina), Camilo Eduardo Umana Hernández Kolumbian Bogotasta (restorative justice and impunity, human rights, peace-making).

Tutustu ohjelmaan ja ilmoittaudu: <https://www.euforumj.org/en/events/conference-tallinn-2024>

Kyllä nuoret pystyvät!

TEKSTI: EEVA SAARINEN

KUVA: KATRI KOSKENKORVA JA MERJA DANSO

Kuusamossa vertaissovittelu on jo tuttu juttu. Ensimmäiset koulut siellä aloittivat Verso-toiminnan yli 20 vuotta sitten, silloin kun koko Verso oli vielä taimi eivätkä nykyiset vertaissovittelijat olleet vielä edes syntyneet.

Matkasimme koulutusreissulle Kuusamoon Nilon yläkoululle, jossa lukuvuoden aikana sovittellaan Versossa kymmeniä arjen riitatilanteita. Kouluttamisen lomassa toivoimme löytävämme haastateltavaksi koululta nykyisiä yläkoulun vertaissovittelijoita. Ja onnistuihan se: saimme haastatteluun **Tuulin, Adan, Petriinan, Maisan ja Metten**, jotka lupasivat yhdessä koota ajatuksiaan ja kokemuksiaan Verso-toiminnassa, ja lähettivät niitä sitten meille. Pysähtykäämme siis hetkiseksi kuulemaan näiden nuorten, varsinaisten Verso-asiantuntijoiden ääntä.

Mikä sai teidät haluamaan sovittelijoiksi? Ja miksi teidän kanssanne kannattaa tulla Versoon?

Halusimme vähentää erimielisyyksiä koulussa, ja auttaa vähentämään opettajien taakkaa. Meidät on koulutettu Verso-toimintaan. Olemme luotettavia, vaitiolovelvollisia ja tasa-arvoisia.

Oletteko oppineet jotain sovittelun myötä? Entä mitä ajattelet, mitä riidan osapuolet voi Versossa oppia?

Olemme oppineet tilannetajua ja erimielisyyksien ratkaisua. Riidan osapuolet voivat oppia kunnioittamaan toisia ja ottamaan vastuuta omista teoistaan.

Voitko kertoa jonkun onnistumisen hetken jostain sovittelustasi? Entä onko tullut palautetta?

Onnistumisen kokemuksia on tullut, kun osapuolet ovat osanneet itse keksiä ratkaisun ongelmaan. Opettajat ovat kiittäneet ja kunnioittaneet työtämme.

Kuulemme välillä koulun aikuisten sanovan, että ei kai oppilaat pysty sovitteluun, tai että eihän oppilaille voi antaa näin kuormittavaa hommaa – mitäs vastaisitte tällaiselle aikuiselle?

Kyllä nuoret pystyvät! Meillä on omia kokemuksia ja tiedämme miten oman ikäisiä kannattaa lähestyä. Osaamme ottaa vastuuta.

Kuvittele itsesi 6 vuoden päähän - me puhumme sovittelusta elämäntaitona. Mitä ajatuksia?

Näemme että tästä on hyötyä: osaa toimia paremmin riitatilanteissa ja osaa ottaa vastuun omasta toiminnasta. Verso on rauhantyötä, koska tavoitteena on pitää ihmiset sovussa eli koulurauha.

Mitä terveisiä lähettäisitte koulujen aikuisille?

Käyttäkää Versoa yhtenä keinona. Ensimmäinen ratkaisu ei ole aina rangaistus! Olkaa kiinnostuneita nuorista, älkää sulkeko silmiänne tilanteilta. Ja myös: me toivomme vielä laajempaa koulutusta aloitteleville Versoille.

No entäpä mikä eläin olisi hyvä sovittelija?

Hevonen ja koira. Hevonen osaa kuunnella, koira pitää kaikista/on tasapuolinen, ja innokas oppimaan uutta. Kaksi eläintä siksi, että yleensä sovittellaan pareittain, ja toinen täydentää toista.

Iso kiitos Mette, Maisa, Petriina, Ada ja Tuuli! Kiitos myös hommassa avustaneille Nilon Verso-aikuisille Katri Koskenkorvalle ja Merja Dansolle!

VERSO-ohjelman uusi kouluttaja on myös kokenut Verso-aikuinen

TEKSTI JA KUVA: MICHAELA "MICKI" LINDHOLM

Olen Versotiimin uusin verso, Micki Lindholm. Aloitin Suomen Sovittelufoorumin VERSO-ohjelmassa nyt vuoden vaihteessa ja tarkoituksena on tuoda ruotsinkieliselle kentälle uutta osaamista.

Vuonna 2019 tutustuin Versoon ensimmäisen kerran. Olin silloin töissä pienehkössä kyläkoulussa, jossa olimme päättäneet ottaa Verson käyttöön. Osallistuin silloin kuntamme tilaamaan Resto -koulutuksen ja otimme koulussamme käyttöön Verson. Muistan, että olin todella otettu Versosta ja ennen kaikkea innostunut siitä, miten hyvin koulun oppilaat ottivat vastaan uuden sovitteluohjelman. Ja mikä parasta, sain myös uusia työkaluja vanhempien kohtaamiseen.

Verson ideologian vein sitten mukanani myös seuraavaan kyläkouluun, jossa otimme taas Verson käyttöön. Vertaissovittelusta oli jo tässä vaiheessa tullut osa elämää ja toimintatapaa. Uudet kollegani ja rehtorini olivat vakuuttuneita siitä, että Verso-ohjelma sopisi myös meidän pieneen kouluumme ja näin kävi.

Tehtäväni Versossa oli olla Verso-aikuinen, yhdessä kollegani kanssa. Ensimmäisestä vuodesta lähtien otimme pihaverson käyttöön jokaisella välitunnilla. Tällä tavalla Verso ja vihreät liivit näkyivät arjessa

joka päivä. Välituntien nahistelut hoituivat oppilaiden toimesta usein siinä ja nyt, eikä niitä sen kummemmin tarvinnut viedä koko prosessin läpi.

Verso-oppilaat olivat innostuneita sovittelusta ja odottivat kovasti, että saisivat uusia tapahtumia. Heidän mielestään oli liian vähän töitä. Minun tehtäväkseni jäi muistuttaa opettajia tekemään tilauksia myös pienissä asioissa. Alussa sain kuulla, että on nopeampaa selvittää itse tapaukset, jotka ovat pieniä, tai että tämä tapaus on niin suuri, ettei sitä voi lapset keskenään selvittää. Ja tosiasiasa me opettajat emme voi sitä tietää, ellemmme uskalla antaa lapsille mahdollisuutta kokeilla. Jos ei toimi ja sopuun ei päästä, me aikuiset voimme aina tulla apuun.

Viime syksynä, kun koulut alkoivat, oli aika palauttaa mieleen sovittelutaidot ja ajaa sisään sekä vanhat-, että uudet oppilaat. Tilasimme suosiolla Verso-kouluttajan paikalle ja saimme näin mahdollisuuden laajentaa osaamistamme ja hyvän "kick-off" tilaisuuden, jotta kaikki taas lähtisi rullaamaan uusin voimin. Muistan lämmöllä tilaisuutta, kun koulun uudet Verso-oppilaat esittäytyivät liikuntasalissa ja kertoivat omasta toiminnastaan. He olivat ylpeitä työstään, ja minä heistä!

Vuoden vaihteessa olen astunut Versotiimin remmiin ja olen ehtinyt hieman tutustua kenttään. Versokouluja on monta ja lisää tulee kovaa vauhtia. Odotan innolla uusia kohtaamisia teidän kanssanne ja siihen onkin jo mahdollisuus tulevilla Educa-messuilla. Tule rohkeasti moikkaamaan! Uskon vahvasti siihen, että kohtaamalla, kommunikoidamalla ja kuuntelemalla saamme aikaan positiivista muutosta.

*"Verso-oppilaat olivat
ylpeitä työstään, ja minä
heistä!"*

Nähdään Educassa!

EDUCA

26.–27.1.2024

Helsingin Messukeskus

Pohjoismaiden johtava opetus- ja kasvatusalan tapahtuma Educa on täällä taas. Messukeskus täyttyy inspiroivan ja opettavaisen ohjelman lisäksi kasvatus- ja opetusalan toimijoiden messuosastoista. VERSO-ohjelma on mukana osastolla **6s70**. Odotamme innolla tulevia kohtaamisia, nähdään Educassa!

Lisätietoa tapahtumasta saat <https://educa.messukeskus.com/>

VERSO
OHJELMA
SOVITELLAAN!

SSF:n jäsenenä tuet sovittelutiedon ja taidon leviämistä!

Näin vuoden vaihteen jälkeen on jälleen myös jäsenmaksujen aika.

SSF:n vuoden 2024 jäsenmaksut:

- henkilöjäsenmaksu on 35euroa ja yhteisöjäsenmaksu 100euroa
- Jäsenmaksu maksetaan Suomen Sovittelufoorumin tilille: FI09 1014 3000 2308 76
- Laitathan maksun viestikenttään nimesi, jotta saamme jäsenrekisteriin tiedon kohdalleen!
- Tarkistathan, että toimistollamme on tieto voimassa olevasta sähköpostiosoitteestasi.

Jäsenenä saat SSF:n sähköisen *Sovittelusanomat* sähköpostiisi heti sen ilmestyttyä. Voit tarjota sovitteluun liittyviä *omia tekstejäsi* (esim. tiivistelmiä tuoreista alan tutkimuksista ja julkaisuista tai tiedotuksia ja yhteenvetoja sovitteluteeman tapahtumista ja konferensseista) lehtemme laittamalla postia päätoimittajalle osoitteeseen maija.gellin@sovittelu.com

Lisäksi saat *tietoa* sovitteluun liittyvistä hankkeista, tapahtumista ja tilaisuuksista sähköpostiisi ja olet sovittelun ja sovinnon *Olohuoneiden* postituslistalla. Näin voit mielenkiintosi mukaan ilmoittautua näihin Olohuone-webinaareihin ja pääset niihin maksutta osallistumaan. Olohuoneiden postituslistalle voit ilmoittautua laittamalla sähköpostin osoitteeseen: maija.gellin@sovittelu.com. Olohuoneet toteutuvat näin:

- Eri sovittelun osa-alueita avaavat yleiset Olohuoneet 4-6 kertaa vuodessa
- Työyhteisösovittelijoiden vertais-Olohuoneet 2-4 kertaa vuodessa

Korona-ajan jälkeen on SSF:n uudella hallituksella suunnitelmissa jälleen toteuttaa ajankohtaisia sovitteluteemoja avaava seminaari. Osallistumismaksuun saat jäsenedun. Voit myös osallistua VERSO-ohjelman vuotuisen marraskuussa toteutuvan varhaiskasvatus- ja opetusalan toimijoille suunnattuun *Rönsy-webinaariin* maksutta. Seuraa kotisivuja ja jäsenposteja niin saat lisää tietoa tästä.

Kannustamme myös yhteisöjäsenyyteen. Liittymällä yhteisöjäseneksi yhteisö voi jakaa yhdistyksemme jäsenpostia ja Sovittelusanomia oman yhteisönsä jäsenille. Lisäksi yhteisöjäsen voi ilmoittaa 2 henkilöä yhdistyksen maksullisiin tapahtumiin alennettuun yhteisöjäsenhintaan. Naapurussovittelun keskus tarjoaa asumisen toimijoille kuten kiinteistö- ja isännöintiyhtiöille yhteisöjäsenetuna maksuttoman 2 tunnin koulutuksen naapurussovittelun hyödyistä ja ylläpidon tukemisesta.

Yhdistyksen jäsenmaksun maksaneena jäsenenä saat myös kutsun ja voit osallistua yhdistyksen varsinaisiin kokouksiin eli kevätkokoukseen huhtikuussa ja syyskokoukseen marraskuussa. Yhteisöjäsentä edustaa aina yksi henkilö yhdellä äänellä.

Huolehdiathan jäsenmaksun maksamisesta jo heti alkuvuodesta! Jäsensihteerimme tavoitat osoitteesta toimisto@sovittelu.com. Käy myös tutustumassa SSF:n hallituksen uuteen kokoonpanoon – hieno asiantuntijaporukka on yhdistyksemme toimintaa jälleen luotsaamassa: <https://sovittelu.com/yhteystiedot/>

Kiitos, että olet mukana edistämässä suomalaisen sovittelun kehittymistä ja tunnettuutta!

SUOMEN SOVITTELUFOORUMI RY
(SSF) ON YLEISHYÖDYLLINEN JA
VOITTOA TAVOITTELEMATON
YHDISTYS, JOKA TUKEE KAIKKIEN
SOVITTELUN OSA-ALUEIDEN
TOIMINTAA SUOMESSA.

www.sovittelu.com

Kannen kuva: Eeva Saarinen